

Gedeputeerde Staten van de provincie Groningen

Omgevingsvergunning

Aanvrager : Stichting Faunabeheereenheid Groningen (FBE)
Postbus 20
9300 AA te Roden

Project : Predatiebeheer steenmarter

Activiteiten : Flora- en fauna-activiteit

Locatie : Weidevogelgebieden Gorecht, Middag-Humsterland, Noordelijk Westerkwartier en Reitdiepdal, inclusief een bufferzone van 250 meter om de gebieden.

Dossiernummer : K78611

Documentnummer : 2025-215377

Verzenddatum : 17 december 2025

Procedure : Regulier

Besluit

Aanvraag

Op 3 januari 2025 hebben wij een aanvraag om een omgevingsvergunning ontvangen voor een flora- en fauna-activiteit voor het beheren van steenmarters ten behoeve van de bescherming van weidevogels. De aanvraag heeft betrekking op vier weidevogelgebieden: Gorecht, Middag-Humsterland, Noordelijk Westerkwartier en Reitdiepdal, inclusief een bufferzone van 250 meter om de gebieden.

Besluit

Gelet op artikel 5.1, tweede lid, onder g van de Omgevingswet (Ow) en de overwegingen, besluiten wij:

1. de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen voor de volgende activiteiten:
 - op grond van artikel 8.74l van het Besluit kwaliteit leefomgeving (Bkr) ten aanzien van steenmarter (*Martes foina*) met betrekking tot het verbod op:
 - opzettelijk doden of vangen (artikel 11.54, lid 1, onder a, Besluit activiteiten leefomgeving (Bal));
 - opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (artikel 11.54, lid 1, onder b, Bal).
 - op grond van artikel 8.74r van het Bkr de volgende middelen aan te wijzen voor het doden of vangen van steenmarter:
 - kogelgeweer en luchtdrukgeweer;
 - kastvallen, voorzien van ontsnappingsopening voor kleine marterachtigen en uitgerust met een elektronisch valalarm;
 - het gebruik van lokvoer in de kastvallen;
 - het gebruik van een dwangkooi;
 - vangstok en/of vangnet.
 - op grond van artikel 11.31 van het Bal ten aanzien van de regels gesteld aan het geweer toestemming te geven om:
 - in afwijking van artikel 11.76, eerste lid van het Bal het geweer te gebruiken op gronden, niet zijnde jachtvelden;
 - in afwijking van artikel 11.79, tweede lid van het Bal een geweer te gebruiken met een andere loop en kaliber dan beschreven door gebruik te maken van het luchtdrukgeweer;
 - in afwijking van artikel 11.79, vijfde lid van het Bal het geweer te voorzien van een geluiddemper en een kunstmatige lichtbron;
 - in afwijking van artikel 11.79, zesde lid van het Bal mag gebruik gemaakt worden van afwijkende munitie voor het luchtdrukgeweer;
 - in afwijking van artikel 11.83, eerste lid, onder a van het Bal gebruik te maken van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang;
 - in afwijking van artikel 11.83, eerste lid, onder b van het Bal gebruik te maken van het geweer binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen.

2. dat de vergunning verleend wordt voor vier weidevogelgebieden: Gorecht, Middag-Humsterland, Noordelijk Westerkwartier en Reitdiepdal, inclusief een bufferzone van 250 meter om de gebieden, zoals weergegeven in bijlage 1 van dit besluit;
3. dat er voorschriften aan de vergunning zijn verbonden;
4. dat de vergunning geldt tot en met 1 december 2029;
5. dat de volgende documenten en informatie deel uitmaken van de vergunning, hierna tezamen "dit Besluit":
 - 'Overwegingen' bij Besluit;
 - de aanvraag van 23 oktober 2024 en de aanvullingen per mail d.d. 27 november, 10 december en 15 december 2025, inclusief de documenten:
 - Brink, B. van den (Eelerwoude) 11 juli 2024. Faunabeheerplan Groningen 2024-2029, Deelplan predatiebeheer;
 - Jonge Poerink B. & J.J.A. Dekker, 2025. Staat van instandhouding van de steenmarter en de effecten van steenmarterbeheer in provincie Groningen. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem.

Kennisgeving

Dit besluit publiceren wij op de website officielebekendmakingen.nl.

Inwerkingtreding

Dit besluit treedt in werking één dag na de datum van verzending van dit besluit.

Contact

Aanspreekpunt in het kader van dit besluit en de daaruit voortvloeiende voorschriften is het Loket VTH via loketvth@provinciegroningen.nl.

Bezwaar

Als u het niet eens bent met dit besluit, kunt u binnen 6 weken na verzenddatum van dit besluit een bezwaarschrift indienen. Meer informatie daarover vindt u op onze website provinciegroningen.nl/bezwaarmaken.

Het indienen van een bezwaarschrift schort de werking van dit besluit niet op. U kunt daarvoor een verzoek om voorlopige voorziening indienen. Meer informatie over het vragen van een voorlopige voorziening vindt u op rechtspraak.nl/voorlopigevoorziening.

Gedeputeerde Staten van Groningen:

Namens dezen:

M.D.N. Deenik MSc

Teamleider Vergunningverlening,
Toezicht en Handhaving
Domein Uitvoering

Voorschriften

1. Algemene voorschriften

- 1.1. De Faunabeheereenheid Groningen is als vergunninghouder te allen tijde verantwoordelijk voor het naleven van de voorschriften waaronder deze vergunning is verleend.
- 1.2. Tijdens de uitvoering van het beheer dient de uitvoerder de volgende documenten bij zich te hebben en op verzoek te worden getoond aan de daartoe bevoegde toezichthouders of opsporingsambtenaren:
 - a) een identiteitsbewijs;
 - b) een (digitaal) afschrift van dit besluit, de voorschriften en de kaarten zoals opgenomen in Bijlage 1 van dit besluit;
 - c) een machtiging tot het gebruik van deze vergunning;
 - d) een (digitaal) afschrift van het goedkeuringsbesluit van het uitvoeringsplan voor het betreffende beheergebied, als bedoeld in voorschrift 2.2;
 - e) een gedagtekende en ondertekende grondgebruikersverklaring of jachtovereenkomst waarin schadebestrijding is opgenomen;
 - f) een geldige omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten en indien van toepassing een draagverlof (korpscheftaken) en/of ontheffing WWM (Justis).
- 1.3. Het gebruik van de vergunning is alleen toegestaan in de vier beheergebieden Gorecht, Middag-Humsterland, Noordelijk Westerkwartier en Reitdiepdal, inclusief een bufferzone van 250 meter om de gebieden, zoals aangegeven in bijlage 1 van dit besluit.
- 1.4. Het gebruik van deze vergunning is alleen toegestaan in de periode van 1 december tot en met 30 juni.

2. Uitvoeringsplannen

- 2.1. Er dient per weidevogelkerngebied een uitvoeringsplan opgesteld te worden. Dit uitvoeringsplan bevat in ieder geval de onderstaande onderdelen waaruit duidelijk wordt dat predatiebeheer op steenmarter noodzakelijk is:
 - a) een gebiedsbeschrijving, inclusief de landschappelijke beheermaatregelen van de voorgaande jaren. Er dienen landschappelijke beheermaatregelen te zijn getroffen om het gebied te optimaliseren ten behoeve van de aanwezige weidevogels;
 - b) aantoonbaar via het Protocol Predatiebeheer gekomen tot de noodzaak van predatiebeheer (zie bijlage 1 en 2 van het Faunabeheerplan). Dit dient inzichtelijk gemaakt te zijn;
 - c) monitoringsgegevens van bodembroedende vogels van meerdere (aaneengesloten) jaren. Dit dient inzichtelijk gemaakt te zijn;
 - d) monitoringsgegevens van aanwezige predatoren. Uit de monitoringsgegevens dient te blijken dat predatoren en/of predatie aanwezig zijn;
 - e) gegevens over het broedsucces van de aanwezige bodembroedende vogels. Uit de monitoringsgegevens dient te blijken dat het broedsucces onvoldoende is om de populatie weidevogels in stand te houden op de lange termijn.

- 2.2. Het uitvoeringsplan dient ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag via loketvth@provinciegroningen.nl onder vermelding van zaaknummer 'K78611' en het betreffende beheergebied.
- 2.3. Na goedkeuring van het uitvoeringsplan kan er gestart worden met het beheer. Een goedkeuringsbesluit voor een uitvoeringsplan is geldig voor de gehele duur van deze vergunning.
- 2.4. Een uitvoeringsplan kan bij gewijzigde inzichten herzien worden. Het herziene uitvoeringsplan dient in dat geval opnieuw ter goedkeuring te worden voorgelegd aan het bevoegd gezag zoals benoemd onder voorschrift 2.2.

3. Machtigingen en grondgebruikersverklaring

- 3.1. Vergunninghouder is bevoegd deze vergunning op een door de vergunninghouder te bepalen wijze over te dragen aan een feitelijke gebruiker, terreinbeherende organisatie (hierna: TBO) of Wildbeheereenheid (hierna: WBE). TBO's en WBE's mogen enkel doormachtigen op de door de FBE bepaalde wijze aan de feitelijke gebruikers welke uitvoering geven aan de vergunning.
- 3.2. Een machtiging tot het gebruik van deze vergunning kan enkel worden verleend voor beheergebieden waarvoor een uitvoeringsplan is opgesteld en goedgekeurd door het bevoegd gezag (zie voorschriften 2.1 tot en met 2.3).
- 3.3. Een machtiging tot gebruik van deze vergunning dient te worden verleend voor één beheerperiode, te weten van 1 december tot en met 30 juni.
- 3.4. Een machtiging tot gebruik van deze vergunning dient door de vergunninghouder te worden gedateerd en ondertekend en te worden voorzien van een uniek nummer.
- 3.5. De vergunninghouder dient een actueel doorlopend digitaal register bij te houden van alle gemachtigde (ook aangeduid als feitelijke gebruikers) van deze vergunning. Dit overzicht dient op eerste vordering van een daartoe bevoegde ambtenaar te inzage te worden afgegeven.
- 3.6. Een verleende machtiging tot gebruik van de vergunning wordt door de vergunninghouder onverwijld ingetrokken:
 - a) na een door ons gedaan gemotiveerd verzoek;
 - b) indien de machtiging kennelijk ten onrechte is verleend;
 - c) indien van een machtiging gebruikt wordt gemaakt door iemand die daartoe niet bevoegd is;
 - d) indien van een machtiging gebruik wordt gemaakt in strijd met een wettelijk voorschrift of een aan de vergunning of machtiging verbonden voorschrift.

4. Middelen en methode

- 4.1. Voor het vangen van steenmarters gelden de volgende voorschriften:
 - a) het vangen van steenmarters vindt plaats met gebruikmaking van kastvallen. De kastvallen bestaan uit minimaal drie dichte delen. De kastvallen dienen te zijn voorzien van een ontsnappingsopening voor de kleine marterachtigen wezel en hermelijn;
 - b) de kastvallen dienen uitgerust te zijn met een werkend elektronisch valalarm, die automatisch 2x daags statusupdates verstuurd, waarmee het valalarm wordt gecontroleerd. Het valalarm dient automatisch op scherp te staan als de val ook op scherp staat;
 - c) op locaties waar het risico op bijvangst groter wordt geacht, dienen cameravallen gebruikt te worden;

- d) in de kastvallen mag gebruik gemaakt worden van beperkt en natuurlijk lokvoer. Het is hierbij niet toegestaan slachtafval van dode (landbouw)dieren te gebruiken;
 - e) de kastvallen dienen buiten de openbare weg te worden geplaatst;
 - f) de kastvallen worden zodanig geplaatst dat er geen onnodige hinder voor derden of verontrusting/beschadiging van planten en andere dieren plaats zal vinden;
 - g) bij een melding van het valalarm wordt de val zo spoedig mogelijk bezocht, gecontroleerd en geleegd. Dit moet plaatsvinden uiterlijk binnen de volgende tijden:
 - 1 december tot 1 maart: binnen 8 uur na melding valalarm;
 - 1 maart tot en met 30 juni: binnen 6 uur na melding valalarm.
- 4.2. Bij vangst van een steenmarter dient deze overgebracht te worden in een dwangkooi:
- a) er dient bekeken te worden of het om een mannelijk of vrouwelijk dier gaat en of er tekenen van lactatie is;
 - b) bij vangst van een lacterend vrouwtje dient deze direct te worden vrijgelaten.
- 4.3. Indien er een andere soort dan steenmarter is gevangen (bijvangst), wordt het gevangen dier onmiddellijk vrijgelaten, tenzij het een diersoort betreft die anderszins mag worden gedood. In dat geval geldt de verplichting tot onmiddellijke vrijlating niet. Uiteraard dienen te allen tijde aan de van toepassing zijnde (bij of krachtens de wet) geldende verplichtingen en voorwaarden te worden voldaan.
- 4.4. Bij het doden van steenmarters zijn de volgende voorschriften van toepassing:
- a) er mogen per beheerjaar (december - juni) maximaal 100 steenmarters gedood worden;
 - b) het doden van de steenmarters, mannelijke en niet-lacterende vrouwtjes, dient plaats te vinden met een geweer door middel van een schot door de kop. Er dient gebruik gemaakt te worden van een kogelgeweer tot een kaliber .22 of een luchtdrukgeweer met een minimaal/maximaal kaliber van 5.5/5.58 mm (.22). Bij het gebruik van een luchtdrukgeweer dient het geweer een schotkracht te hebben tussen de 28 en 80 joule;
 - c) er dient gebruik te worden gemaakt van munitie geschikt voor het doden van steenmarter. Voor zover het doden plaatsvindt met het luchtdrukgeweer dient enkel gebruik te worden gemaakt van kogeltypen die zijn voorzien van een harde mantel of een punt die van harder materiaal dan lood is gemaakt, bijvoorbeeld een punt van polymeer of een messing mantel om de (loden) kogel. Voor zover het een kogelgeweer betreft mag enkel gebruik worden gemaakt van kaliber/munitietype .22 Rimfire (.22 Short, .22 LR of .22 Magnum). Enkel in overleg met het bevoegd gezag kan andere – voor dit doel geschikte – munitie worden toegepast;
 - d) gebruik van het kogelgeweer is niet toegestaan binnen gebouwen, op erven met verharding of bij andere harde onder- of achtergrond waar ricochet kan optreden;
 - e) wanneer er aanleiding bestaat om het geweer niet op de locatie waar het dier gevangen is te gebruiken, dient het gevangen dier in de dwangkooi naar een locatie gebracht te worden waar afschot wel (veilig) kan plaatsvinden, elders binnen de begrenzing van het beheergebied;

- f) Gedode dieren dienen ter voorkoming van de verspreiding van ziekten zo spoedig mogelijk, uiterlijk bij het verlaten van de locatie van afschot, te worden opgeruimd.
- 4.5. Gebruik van vangstok en vangnet zijn alleen toegestaan in uitzonderlijke situaties, indien de verblijfplaats van een steenmarter bekend is:
- a) gebruik van vangnet en/of vangstok wordt alleen toegepast als een steenmarter wordt aangetroffen die alleen ter plaatse kan worden gevangen;
 - b) vangnetten worden alleen ingezet voor het afdekken van een eventuele vluchtopening om een wegvluchtend dier te kunnen vangen;
 - c) gebruik van een vangstok dient om volwassen dieren op een veilige manier tijdelijk, en slechts voor een heel korte termijn, te kunnen immobiliseren;
 - d) gedurende het gehele vangproces dienen minimaal 2 personen van het vangteam ter plaatse aanwezig te zijn.

5. Registratie, rapportage en monitoring

- 5.1. Handelingen op grond van deze vergunning moeten, ongeacht het resultaat, binnen 48 uur gemeld worden in een door de FBE beschikbaar gesteld (digitaal) registratiesysteem.
- 5.2. De volgende gegevens dienen genoteerd te worden in een (digitaal) registratiesysteem en/of logboek:
- a) de locatie van de kastvallen (coördinaten);
 - b) de perioden (data) dat de kastvallen in het veld hebben gestaan;
 - c) de werking en controle (statusupdate) van het elektronisch valalarm;
 - d) of er cameravallen zijn geplaatst bij de kastvallen;
 - e) tijd, datum en locatie (nummer kastval) van de vangsten, ook bij vals alarm;
 - f) alle vangsten van (lacterende) steenmarters (aantallen);
 - g) alle gedode steenmarters (aantallen). De gedode steenmarter dient met leesbaar merkteken en met kastvalnummer op de foto gezet te worden. Verder dienen foto's van het gehele dier en close-up van de onderzijde van de kop met keelvlak gemaakt te worden;
 - h) de locatie waar afschot heeft plaatsgevonden;
 - i) eventuele (onbedoelde) bijvangsten, inclusief foto's;
 - j) bij het gebruik van een vangstok of een vangnet dient het volgende genoteerd te worden: datum, tijd, type vangst en afhandeling.
- 5.3. De locaties van de vangkooien (coördinaten en/of kaart) dienen binnen 24 uur gemeld te worden aan het Loket VTH via: loketvth@provinciegroningen.nl onder vermelding van zaaknummer 'K78611' en 'locaties vangkooien'.
- 5.4. Jaarlijks dient voor 1 december een jaarrapportage aan het bevoegd gezag toegestuurd te worden. De eerste jaarrapportage dient uiterlijk 1 december 2026 toegestuurd te worden. In deze jaarrapportage dienen alle handelingen op grond van deze vergunning, ongeacht het resultaat, beschreven te worden. De rapportages dienen toegestuurd te worden aan het Loket VTH via: loketvth@provinciegroningen.nl onder vermelding van zaaknummer 'K78611' en 'jaarrapportage'.

Ter kennisname

- De vergunning kan gewijzigd of ingetrokken worden op grond van artikel 5.39, 5.40 en 18.10 Ow.
- Indien een verlenging of wijziging van dit besluit nodig geacht wordt, dient minstens twee maanden voor het verstrijken van de vergunning een verzoek om verlenging en/of wijziging ingediend te worden via het Omgevingsloket van het digitaal stelsel.

Overwegingen

1 Procedurele aspecten

1.1 Omschrijving project

1.1.1 Reden aanvraag

Nederland is van oudsher een belangrijk gebied voor grondbroedende vogels, waaronder weidevogels. Deze vogels leggen hun nesten op de grond, wat hen bijzonder kwetsbaar maakt voor predatoren zoals vossen, marters en roofvogels. In de afgelopen decennia zijn de populaties van veel van deze soorten sterk afgenomen, ondanks dat weidevogelgebieden optimaal worden ingericht en beheerd voor weidevogels.

De provincie Groningen herbergt een grote diversiteit aan broedvogels in haar agrarische landschappen. Hierdoor is Groningen een essentiële broed- en doortrekplaats voor vele soorten weidevogels. De agrarische collectieven in Groningen, samen met de terrein beherende organisaties (TBO's), zetten zich in voor de bescherming van deze grondbroedende vogels door optimalisatie van het landschap en aangepaste landbouwpraktijken.

Ondanks de gezamenlijke inspanningen om broedhabitats te verbeteren, blijven de populaties van veel weidevogels afnemen. Predatie van eieren en kuikens door verschillende zoogdierpredatoren worden steeds meer erkend als een factor die het populatieherstel van grondbroedende vogels belemmert. Ook vliegende predatoren, zoals kraaiachtigen, worden steeds vaker genoemd als predatoren die bijdragen aan het uitblijven van herstel. Deze predatoren passen zich snel aan bij veranderingen in het landschap, wat leidt tot een overlap in habitatgebruik en hoge predatieniveaus. Er zijn studies die de negatieve effecten van landbouwpraktijken op boerenlandvogelpopulaties aantonen, maar zelfs in de meest optimaal beheerde weidevogelgebieden lijkt de achteruitgang van de boerenlandvogels niet te keren. Uit studies wordt duidelijk dat predatie van nesten en kuikens frequent voorkomt en dat de huidige dichtheden van predatoren kunnen bijdragen aan de achteruitgang en/of het uitblijven van herstel (Loonstra et al., 2024).

Predatiebeheer op steenmarter is daarom volgens de Faunabeheereenheid Groningen een onmisbaar onderdeel van de natuurbeschermingsstrategieën voor grondbroedende vogels in Groningen. Door gericht maatregelen te nemen om predatiedruk te verminderen, kan de toekomst van diverse grondbroedende vogelsoorten worden gewaarborgd.

1.1.2 Doel beheerperiode 2024-2029

Het doel voor de beheerperiode voor het geldende Faunabeheerplan (2024-2029) is om in de Groninger weidevogelgebieden c.q. clusters van gebieden – tezamen met andere maatregelen – de vogelstand op langere termijn te verbeteren.

Gedurende deze beheerperiode zullen daarom maatregelen getroffen worden die gericht zijn op het planmatig beheren van steenmarters in de beheergebieden, in samenhang met de maatregelen uit het Natuurbeheerplan Groningen en het Actieplan weidevogels Groningen. Er wordt gezorgd voor het ombuigen van de dalende trend van de weidevogelpopulaties tot stabilisatie, de reeds bestaande stabilisatie van aanwezige

weidevogelpopulaties te behouden en zo mogelijk het aanwezige nestsucces en, in navolging, de kuikenoverleving te verbeteren. Op kortere dan wel langere termijn kan de gunstige staat van instandhouding van de betrokken vogelsoorten worden geborgd of in elk geval kan zicht worden gegeven op dat de staat van instandhouding voor wat betreft de (broed)populatie wordt omgebogen van (zeer)ongunstig naar gunstig.

Deze doelen kunnen worden bereikt door het inzetten van planmatig beheer met de volgende uitgangspunten:

- gebiedsgerichte aanpak per weidevogelcluster (door collectief in samenwerking met WBE's/terreinbeheerders), vormgeven middels uitvoeringsplannen;
- planmatige bestrijding van steenmarters voortzetten op dezelfde wijze als is gedaan gedurende de pilotperiode 2021-2024, zoals in de gebieden Winsumermeeden en Paddepoel-Koningslaagte. Het beheer wordt nu enkel (tijdelijk) toegepast in gebieden waar is vastgesteld dat er sprake is van predatie door steenmarter gedurende een bepaalde periode.

Figuur 1. Overzicht van de zeven beheergebieden (stippellijnen) met een bufferzone om de gebieden heen. Dit besluit is alleen van toepassing voor de vier weidevogelkerngebieden: Gorecht, Middag-Humsterland, Noordelijk Westerkwartier en Reitdiepdal.

1.1.3 Beheergebieden

Een beheergebied wordt gevormd door een weidevogelkerngebied, bestaande uit clusters van open grasland, met daaromheen een bufferzone van maximaal 250 meter. Het steenmarterbeheer ter bescherming van grondbroeders zal plaatsvinden binnen deze begrenzing. Er zijn in de provincie Groningen zeven weidevogelgebieden aangewezen (zie figuur 1). Dit besluit is alleen van toepassing op vier weidevogelkerngebieden: Gorecht,

Middag-Humsterland, Noordelijk Westerkwartier en Reitdiepdal. Alleen in deze vier gebieden is vastgesteld dat er sprake is van problematische steenmarterpredatie. Gedetailleerde kaarten per beheergebied zijn opgenomen in bijlage 1.

1.1.4 Beoogd beheer

Gebiedsgerichte aanpak

Het ad hoc bestrijden van steenmarters lijkt beperkt effectief bij het voorkomen of verminderen van predatiedruk op bodembroeders. Een gebiedsgerichte en planmatige aanpak is noodzakelijk om tijdens het broed- en kuikenseizoen de predatiekans door de belangrijkste predatoren te minimaliseren. Hierbij is maatwerk per beheergebied essentieel en afhankelijk van de dichtheden van predatoren en de specifieke omgevingsfactoren. Veelal is het noodzakelijk om maatregelen te combineren. De gebiedsgerichte aanpak wordt gerealiseerd door middel van uitvoeringsplannen (zie paragraaf 5.3 Uitvoeringsplannen). Een uitvoeringsplan wordt per beheergebied opgesteld.

Voorgesteld beheer

Het voorgestelde beheer van steenmarter bestaat uit de volgende onderdelen:

- beheer in de periode 1 december tot en met 30 juni;
- vangen van steenmarters door middel van kastvallen met daarin lokvoer;
- afschot van steenmarters na vangst, met een maximum van 100 steenmarters per beheerjaar;
- beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen van steenmarter direct in of aan een weidevogelkerngebied.

1.1.5 Samenwerkende partijen

Het predatiebeheer voor het behoud van de vogelstand in de Groninger weidevogelgebieden wordt vormgegeven in overleg en afstemming met de samenwerkende partijen die kunnen bestaan uit de Agrarische collectieven, lokale grondeigenaren en -gebruikers, de WBE's, TBO's, weidevogelbeschermers, onderzoekers en belangstellenden. Deze partijen stellen in gezamenlijkheid de uitvoeringsplannen op.

1.1.6 Aanvraag

De vergunning wordt aangevraagd met betrekking tot de volgende verbodsbepalingen en soort:

Verbodsbepalingen van artikel 5.1, lid 2, onder g, Ow ten aanzien van in het wild levende zoogdieren, amfibieën, reptielen, vissen, dagvlinders, libellen en kevers van de soorten genoemd in <u>bijlage IX</u> , onder A:	Soortnaam:
• opzettelijk doden of vangen (artikel 11.54, lid 1a, Bal); • opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen (artikel 11.54, lid 1b, Bal).	Steenmarter

Er wordt toestemming verzocht voor de volgende onderdelen ten aanzien van het gebruik van het geweer:

- het geweer te gebruiken op gronden, niet zijnde jachtvelden (art. 11.76, lid 1, Bal);

- het luchtdrukgeweer te gebruiken (afwijkende loop en kaliber) (art. 11.79, lid 2, Bal);
- het geweer te voorzien van een geluiddemper en een kunstmatige lichtbron (art. 11.79, lid 5, Bal);
- afwijkende munitie te gebruiken voor het luchtdrukgeweer (art. 11.79, lid 6, Bal);
- het geweer, zowel kogelgeweer als luchtdrukgeweer, voor zonsopgang en na zonsondergang te gebruiken (art. 11.83, lid 1, onder a, Bal);
- het geweer te gebruiken binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen (Art. 11.83, lid 1, onder b, Bal).

Er wordt verzocht om de volgende middelen te gebruiken bij het vangen en/of doden van steenmarter:

- het geweer, zowel kogelgeweer als luchtdrukgeweer;
- kastvallen, voorzien van ontsnappingsopening voor kleine marterachtigen en uitgerust met een elektronisch valalarm;
- dwangkooi;
- lokvoer, bij het gebruik in de kastvallen;
- vangstok/vangnet.

1.2 Vergunningplicht

In paragraaf 5.1.1 van de Ow is geregeld voor welke activiteiten er een vergunningplicht geldt. Hieronder wordt per activiteit aangegeven op welke grondslag er een vergunningplicht bestaat:

- Flora- en fauna-activiteit: artikel 5.1, lid 2, onder g van de Ow, in samenhang met:
 - paragraaf 11.2.4 Flora- en fauna-activiteiten: Omgevingsvergunning andere soorten van het Bal:
 - artikel 11.54, lid 1, onder a van het Bal: het opzettelijk doden of vangen van steenmarter, genoemd in bijlage IX, onder A; en
 - artikel 11.54, lid 1, onder b van het Bal: het opzettelijk beschadigen of vernielen van de vaste voortplantingsplaatsen en rustplaatsen van steenmarter.

1.3 Maatwerkmogelijkheid

Op grond van artikel 11.31 van het Bal kan met een maatwerkvoorschrift worden afgeweken van de artikelen 11.76, 11.79 en 11.83 van het Bal. Omdat er vergunningvoorschriften ten aanzien van het gebruik van het geweer in de vergunning opgenomen kunnen worden hoeft en mag geen maatwerkvoorschrift gesteld te worden (art. 11.31, lid 3, Bal).

1.4 Bevoegd gezag

Wij zijn op grond van artikel 4.6, lid 1, onder e van de Ow het bevoegd bestuursorgaan om op de enkelvoudige aanvraag te beslissen.

1.5 Reguliere procedure

Een besluit op een aanvraag om een omgevingsvergunning wordt voorbereid met de reguliere procedure als bedoeld in paragraaf 16.5.2 van de Ow, tenzij er activiteiten

worden aangevraagd die zijn aangewezen in artikel 10.24 van de Ow of voor het besluit een milieueffectrapport moet worden gemaakt. In die gevallen en op verzoek of met instemming van de aanvrager, is de uitgebreide voorbereidingsprocedure van afdeling 3.4 van de Algemene wet bestuursrecht van toepassing.

De aangevraagde activiteiten zijn niet aangewezen in artikel 10.24 van de Ow en voor het besluit hoeft geen milieueffectrapport te worden gemaakt. Daarnaast is er geen sprake van een verzoek om toepassing van de uitgebreide procedure. Daarom is de reguliere procedure van toepassing.

2 Wettelijke en beleidskaders

2.1 Omgevingswet

De steenmarter is een nationaal beschermde soort en beschermd op grond van de Ow. Dit houdt in dat het zonder vergunning verboden is om steenmarters te doden of te vangen. Ook is het verboden om zijn vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen opzettelijk te vernielen of te beschadigen. Er geldt geen verbod op het verstoren van steenmarters.

2.2 Natuurbeheerplan Groningen 2023

Het doel van het Natuurbeheerplan Groningen is het bieden van een beleidskader voor de uitvoering van Europese, rijks- en provinciale natuur- en landschapsbeleid. Het natuurbeheerplan beschrijft de natuur- en landschapsdoelen voor verschillende gebieden en stelt de kaders voor subsidiemogelijkheden voor het beheer en de ontwikkeling van natuurgebieden. Het gaat hierbij om bestaande natuurgebieden, gebieden waar nieuwe natuur aangelegd wordt, landbouwgebieden die worden beheerd volgens agrarisch natuurbeheer en de Natura 2000-gebieden. De provincie Groningen financiert een aanzienlijk deel van de kosten voor natuurbeheer door middel van subsidies.

Het Natuurbeheerplan Groningen 2023 richt zich in hoofdstuk 4 op het behoud en herstel van populaties weidevogels (paragraaf 4.3.1). Hierin worden de beheer- en landschapsdoelen voor zes te onderscheiden regio's uitgewerkt, waarbij per regio wordt toegelicht welke beheervormen voor de bescherming van grond broedende vogels wordt nagestreefd.

2.3 Actieplan weidevogels Groningen

Met het opstellen van het Actieplan Weidevogels Groningen in 2018 hebben twaalf Groningse en landelijke organisaties zichzelf het doel gesteld om de populatie weidevogels, met name de grutto, in de provincie Groningen te versterken door de leefgebieden te verbeteren en de broedsuccessen te verhogen. Het manifest, dat aan dit actieplan voorafging, richt zich op het vergroten van de gruttopopulatie naar 2.000 broedparen in 2027, door een combinatie van maatregelen op het gebied van gebiedsinrichting, beheer, predatiebeheer, monitoring, natuur inclusieve landbouw, en communicatie en educatie. De recente gebiedsverkenningen wijzen uit dat dit haalbaar lijkt: dit betekent een groei van 30% in de kerngebieden en minimaal stabilisatie daarbuiten. Door de Provinciale Staten van Groningen is aangegeven dat dit actieplan wordt onderschreven en dat het Actieplan uitgevoerd dient te worden (Motie Groen Links en PvdA, 2018).

2.4 Aanvalsplan Grutto

Het 'actieplan weidevogels Groningen' benadrukt de noodzaak van een regionale aanpak die aansluit bij landelijke inspanningen, zoals het Aanvalsplan Grutto. Dit landelijke plan streeft naar de bescherming en herstel van grutto populaties in heel Nederland, en het Groningse actieplan weidevogels draagt bij aan deze doelen door specifieke maatregelen uit het 'aanvalsplan grutto' te implementeren in de provincie Groningen. Het 'actieplan weidevogels Groningen' besteedt specifieke aandacht aan open grasland als essentieel leefgebied voor weidevogels. Binnen dit leefgebied, open grasland, zijn deelgebieden voor het 'aanvalsplan Grutto' aangewezen. Het aanvalsplan Grutto dat in 2022 van start is gegaan voorziet in de inrichting van zogenoemde kansgebieden, verspreid over zeven 'weidevogelprovincies': Fryslân, Groningen, Overijssel, Utrecht, Gelderland, Noord-Holland en Zuid-Holland. In deze aaneengesloten weidevogelgebieden van minimaal 1.000 hectare werken boeren, terreinbeheerders, jagers en vrijwilligers samen. Ze beheren het open weidelandschap, zodat weidevogels er voldoende voedsel vinden, veilig kunnen broeden en kuikens kunnen laten uitvliegen.

Het aanvalsplan Grutto richt zich op vier speerpunten die waarborgen dat de weidevogel populaties kunnen herstellen: kansgebieden van voldoende schaal, hoog waterpeil, aangepast agrarisch beheer en actief predatorenbeheer.

In het 'Natuurbeheerplan Groningen' wordt aangegeven welke gebieden kansrijk zijn vanuit het actieplan weidevogels in combinatie met het aanvalsplan grutto. Het betreffen de gebieden:

- Gorecht;
- Reitdiepdal Oost (Wolddijk-Koningslaagte, Winsumermeeden, Tinallinge);
- Reitdiepdal West (Reitdiep Noord, Paddepoel).

Deze gebieden zijn onderdeel van de beheergebieden waarvoor deze vergunning is aangevraagd.

2.5 Faunabeheerplan

Voor faunabeheer, waar deze activiteit onder valt, is in artikel 11.63 van het Bal bepaald dat dit dient plaats te vinden volgens een goedgekeurd faunabeheerplan. Het hoofdstuk predatiebeheer van het Faunabeheerplan 2024-2029 is op 26 november 2024 door Provinciale Staten goedgekeurd. Om het Faunabeheerplan in uitvoering te brengen is een omgevingsvergunning benodigd, deze vergunning voorziet daarin.

2.6 Natura 2000-gebieden

Het afschot van steenmarters vindt deels plaats binnen het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer, het deel wat samenvalt met het aangewezen weidevogelkerngebied. In het Natura 2000-beheerplan zijn weidevogels echter géén doelsoorten, waardoor predatiebeheer ten behoeve van weidevogels niet als maatregel in het beheerplan is opgenomen. Het ontbreken daarvan betekent niet dat de maatregel onverenigbaar is met de instandhoudingsdoelstellingen, maar dat deze maatregel buiten de reikwijdte van het beheerplan valt en uitsluitend moet worden beoordeeld wanneer het op voorhand niet vaststaat dat er geen sprake is van mogelijke nadelige effecten op de beschermde habitattypen en doelsoorten.

De uitvoering is ruimtelijk en temporeel zeer beperkt en is qua werkzaamheden vergelijkbaar met reguliere werkzaamheden en activiteiten van terreinbeheerders. De enige mogelijke verstoring heeft betrekking op het schot maar dit wordt gedaan door een luchtdrukgeweer op korte afstand wat significant minder lawaai maakt dan een vuurwapen. Ook het gebruik van nachtzichtapparatuur en een demper wordt verstoring zoveel mogelijk beperkt. Uit de pilots volgt dat er geen aanleiding is om aan te nemen dat het beperkte steenmarterbeheer leidt tot verstoring van habitattypen of Natura 2000-doelsoorten, laat staan tot significante verstoring. De maatregel wordt bovendien alleen uitgevoerd in de periode waarin weidevogels kwetsbaar zijn voor predatie en betreft een zeer klein deel van het totale Natura 2000-gebied. Gelet op de aard, omvang en begrenzing van de maatregel is een passende beoordeling niet noodzakelijk. Het beheer tast de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aan en staat de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Zuidlaardermeer niet in de weg.

Dit besluit zie enkel toe op de aangevraagde flora- en fauna-activiteit. Indien bovenstaande conclusie niet meer van toepassing is, is het de verantwoordelijkheid van de initiatiefnemer of uitvoerder zelf om hiervoor een nieuwe toetsing uit te voeren of de benodigde natuurvergunning aan te vragen.

3 Inhoudelijke overwegingen Flora en fauna activiteit

Een vergunning als bedoeld in artikel 5.1, tweede lid, onder g van de Ow in samenhang met de paragrafen 11.2.2 tot en met 11.2.4 van het Bal kan uitsluitend worden verleend indien is voldaan aan de voorwaarden genoemd in artikel 8.74k tot en met 8.74n van het Bkl:

- er is een geldig wettelijk belang;
- de maatregelen leiden niet tot verslechtering van de staat van instandhouding van de desbetreffende soort;
- er bestaat geen bevredigende andere oplossing.

De volgende beoordeling gaat in op deze drie voorwaarden.

3.1 Wettelijk belang

Predatie door steenmarter heeft een negatieve impact op het voortbestaan van de in Groningen voorkomende broedpopulaties van weidevogels. De vergunning wordt zodoende aangevraagd voor steenmarter:

- in het belang van de bescherming van wilde flora of fauna.

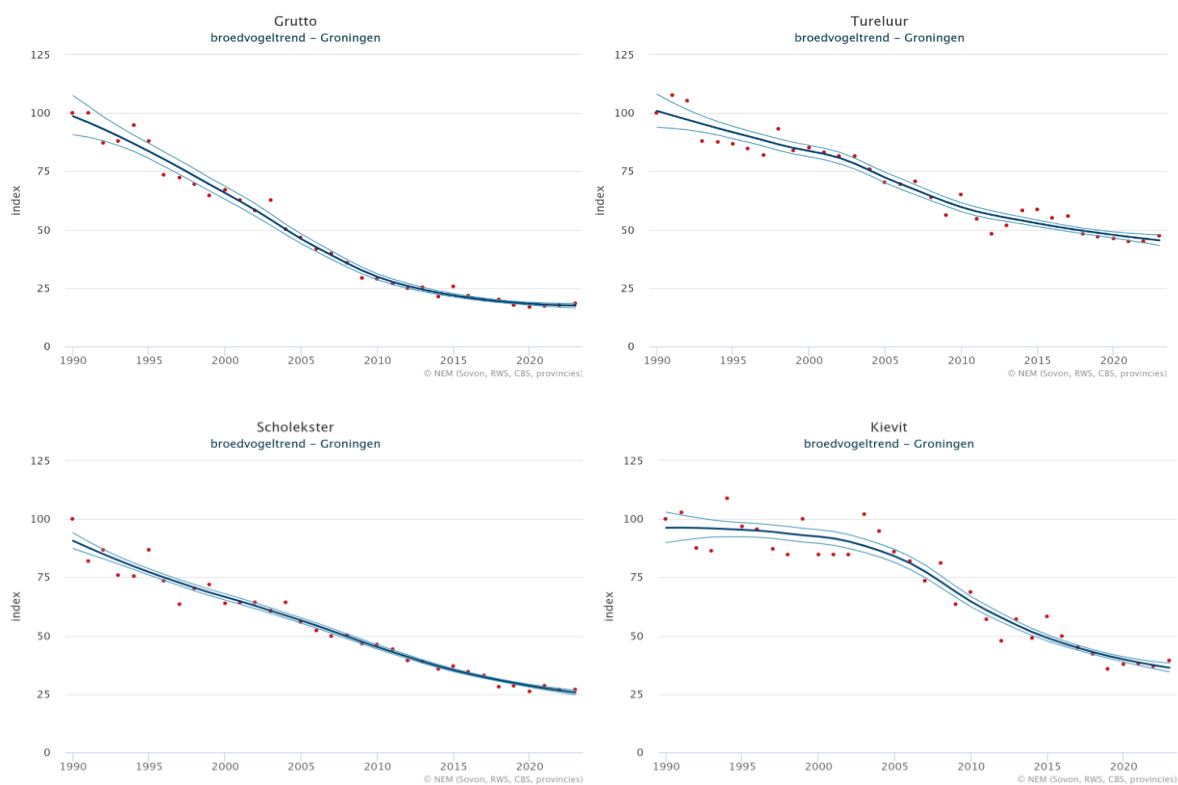
Het Faunabeheerplan 2024-2029 geeft inzicht in de rol die steenmarters spelen bij de predatie op weidevogels en beschrijft waarom beheer van steenmarters noodzakelijk is ter bescherming van weidevogels. Onderstaand wordt het belang door middel van verschillende onderdelen toegelicht.

3.1.1 Ontwikkeling weidevogelstand

Ondanks de inzet van verschillende beheermaatregelen staan weidevogelsoorten nog steeds onder druk. De afgelopen jaren zijn er meer weidevogelsoorten in aantal

achteruitgegaan dan toegenomen. De sterkste afname is te zien bij: grutto, tureluur, scholekster, kievit en wilde eend.

De staat van instandhouding van deze soorten is aangemerkt als matig ongunstig tot zeer ongunstig. Ook binnen de provincie Groningen neemt het aantal weidevogels nog altijd af, ondanks beleid en beheermaatregelen. Daarbij komen weidevogels ook op steeds minder plekken voor¹. In figuur 2 is de broedvogeltrend van vier weidevogels voor de provincie Groningen weergegeven.

Figuur 2. Broedvogeltrend van een aantal weidevogelsoorten in de provincie Groningen. Bron: Sovon (2025).

3.1.2 Predatiedruk op weidevogelpopulatie

Weidevogels broeden in open landschap op de grond en daarmee zijn de nesten toegankelijk voor zowel luchtpredatoren, zoals zwarte kraai en roofvogels, als grondpredatoren, zoals vos, steenmarter en (verwilderde) huiskat.

De weidevogelpopulaties zijn in de afgelopen jaren aanzienlijk afgenomen (zie figuur 2). Daartegenover zien we ook over een aantal decennia toename van predatie onder van weidevogels. Hierdoor is er een 'predatievalkuil' ontstaan. De afnemende weidevogelpopulaties zitten klem ten opzichte van het toenemend aantal predatoren en kunnen daardoor niet zelfstandig meer uit deze valkuil ontsnappen.

Diverse onderzoeken in zowel Nederland als in het buitenland tonen aan dat gericht predatorenbeheer nodig is en een bijdrage kan leveren om de stand van weidevogels weer op peil te brengen. Een recent onderzoek (Loonstra et al., 2023) toont aan dat een

¹ <https://destaatvangroningen.nl/natuurmonitor-weidevogels.html>

intensieve en gerichte bestrijding van (grond)predatoren zich vertaalt in een verhoogd broedsucces én hogere kuikenoverleving.

3.1.3 Predatie door steenmarter

De steenmarter is een opportunistische predator en een generalist in zijn voedselkeuze. Tijdens het weidevogelseizoen maken steenmarters gebruik van de overvloedige weidevogels als voedselbron, vooral voor hun jongen. Na dit seizoen schakelen ze weer over op andere voedselbronnen (Brink & Jonge Poerink, 2019).

Onderzoek naar Predatoren van Weidevogels (2003-2005)

In een langlopend onderzoek door Sovon Vogelonderzoek Nederland en Alterra, uitgevoerd tussen 2003 en 2005, werden vos, hermelijn, buizerd, blauwe reiger en zwarte kraai als de belangrijkste predatoren van legsels en kuikens geïdentificeerd. Van de marterachtigen werden vooral hermelijn, bunzing en wezel als predatoren van nesten vastgesteld, en in mindere mate de steenmarter (Teunissen et al., 2005, 2008). Bij predatie van kuikens kon geen onderscheid tussen de martersoorten worden gemaakt.

Toename van de rol van Steenmarters na 2005

Hoop en Oosterveld (2016) constateerden een toename in de rol van de steenmarter als predator van weidevogels in Friesland, en vermoedelijk ook in Groningen. Een onderzoek in Groningen (Oosterveld et al., 2018) toonde aan dat de steenmarter daar de tweede belangrijkste nestpredator was, na de kat. Dit bevestigde de waarnemingen van weidevogelbeschermers en faunabeheerders dat de steenmarter de laatste jaren een steeds grotere rol speelt bij de predatie van weidevogels. Daarnaast is het aantal waargenomen steenmarters in de open gebieden van Groningen en Friesland de afgelopen jaren duidelijk toegenomen (Jonge Poerink B. & J.J.A Dekker, 2020).

Een onderzoek naar predatie in een tweetal Groninger weidevogelgebieden (Medenertilster- en Fransumerpolder, ook onderdeel van deze aanvraag) liet zien dat ook hier de steenmarter nadrukkelijker in beeld is gekomen (Oosterveld et al., 2018). Over beide gebieden tezamen zijn als nestpredator vastgesteld (in volgorde van belangrikheid): kat, steenmarter, zwarte kraai, hermelijn en bruine kiekendief. De steenmarter heeft hier al de rol van tweede belangrijkste predator ingenomen. Dat hier de vos niet wordt benoemd komt door het feit dat in deze gebieden reeds intensieve bestrijding van de vos heeft plaatsgevonden en de vos in deze gebieden niet of zeer beperkt werd aangetroffen. Ook bij een onderzoek in Overijssel in 2016 en 2017 naar de rol van predatoren komt de steenmarter (naast de zwarte kraai) naar voren als tweede belangrijkste predator van weidevogelnesten (Oosterveld et al., 2017).

Pilotprojecten in Friesland

In 2017 startte de provincie Fryslân in vier gebieden een pilotproject om de predatie door steenmarters op weidevogels te onderzoeken (Jonge Poerink et al., 2017). Dit project omvatte het wegvangen en doden van steenmarters. Een van deze gebieden betrof het weidevogelgebied Soarremoarre. De resultaten in dit gebied toonden aan dat steenmarterbeheer leidde tot een lagere predatiedruk en een hoger nestsucces. In 2018 was het aandeel gepredeerde nesten door de steenmarter gedaald van 55% naar 35% (Jonge Poerink & Dekker 2018). De pilot werd uitgebreid tussen 2018 en 2022, waarbij ook gezenderde dieren werden onderzocht om gedrag en actieradius beter te begrijpen. Evaluatie van de pilot liet zien dat het verminderen van steenmarters leidde tot een

significant hoger nestsucces en dagelijkse nestoverleving (Jonge Poerink et al., 2017). In de gebieden waarin aanvullend ook vossen werden geschoten en predatie door de zwarte kraai (zeer) laag is, werd het doel van ten minste 70% nestsucces gehaald.

Onderzoek en maatregelen in Groningen (2019-2024)

In 2019 begon een vervolgonderzoek naar de rol van de steenmarter als predator op weidevogels in Groningen, uitgevoerd in opdracht van het Collectief Groningen West en het Groninger Landschap. Onderzoeken in de gebieden Koningslaagte, Paddepoel en Winsumermeeden toonden aan dat het nestsucces onvoldoende was om de populatie in stand te houden, waarbij de steenmarter de voornaamste predator bleek te zijn. De vos wordt in deze gebieden al intensief bestreden. (Jonge Poerink & Dekker 2019, Jonge Poerink et al., 2020).

Dit was de aanleiding om in 2021 in deze gebieden een pilotonderzoek te starten naar het effect van het wegvangen van steenmarters op de nestoverleving. In de periode 2021-2024 zijn in een aantal Groninger weidevogelgebieden steenmarters gedurende een bepaalde periode in het jaar weggevangen en gedood. In 2022 is Niezijl als onderzoeksgebied toegevoegd. Ook in 2023 heeft dit onderzoek in deze vier gebieden plaatsgevonden. Deze pilot is op eenzelfde manier opgezet en uitgevoerd als die in de jaren 2019-2022 in een aantal Friese weidevogelgebieden werd uitgevoerd.

Uit de resultaten van de Pilot steenmarterbeheer volgt allereerst dat een goede en integrale bestrijding van de belangrijkste predatoren in een gebied alleen zin heeft als voor al deze soorten gebruik kan worden gemaakt van optimale toestemmingsbesluiten én voldoende beschikbare tijd en middelen om dit arbeidsintensieve werk te kunnen uitvoeren. Wanneer bijvoorbeeld de vos niet afdoende kan worden bestreden dan kan hierdoor alle inzet voor bestrijding van de andere predatoren teniet worden gedaan. Hetzelfde geldt voor de gebieden waar de steenmarter een belangrijke rol speelt als predator. Wanneer de steenmarter dan niet kan worden bestreden is alle inzet en kosten om andere predatoren zoals de vos te bestrijden veel minder effectief en wordt het vrijwel onmogelijk om de broedvogels ter plaatse voldoende kansen op overleving te geven.

Over alle gebieden genomen, is het aandeel van de steenmarter bij predatie ten opzichte van het nuljaar afgenomen van 45% naar 15%. Deze afname is voor een belangrijk deel toe te schrijven aan het uitgevoerde steenmarterbeheer in deze gebieden. Dit resultaat van het uitgevoerde onderzoek geeft aanleiding om dit beheer door te zetten. Daarbij zal per gebied of cluster van gebieden moeten worden vastgesteld dat hier ook daadwerkelijk sprake is van steenmarterpredatie.

3.1.4 Conclusie wettelijk belang

Uit voorgaande wordt duidelijk dat steenmarter een aanzienlijke rol speelt als predator van weidevogels, vooral in specifieke gebieden in Groningen. Onderzoeken in zowel Friesland als Groningen hebben aangetoond dat beheermaatregelen zoals het wegvangen en doden van steenmarters leiden tot een hoger nestsucces van weidevogels. Dit benadrukt het belang van gericht beheer om de populaties van weidevogels te beschermen en in stand te houden.

Uit eerder beheer komt naar voren dat het beheer van steenmarters in directe zin positief bijdraagt aan het verbeteren van het broedsucces. Gezien steenmarter algemeen verspreid aanwezig is in de provincie en de weidevogelgebieden is het aannemelijk gemaakt dat het verminderen van de aanwezigheid van deze soort bij zal dragen aan het verbeteren van het broedsucces bij weidevogels. Er is voldoende aannemelijk gemaakt dat steenmarter in de weidevogelkerngebieden een meer dan belangrijke rol hebben in het ontbreken van voldoende overlevingskansen van nesten en kuikens van de betreffende vogelsoorten.

Hieruit volgt dat het beoogde beheer op steenmarter in het belang is ter bescherming van weidevogels in de provincie Groningen. In relatie hiermee wordt verwezen naar een uitspraak van de Afdeling Bestuursrechtspraak Raad van State van 13 september 2023². Hieruit volgt dat het precieze aandeel van de predator in de predatie van weidevogels niet bekend hoeft te zijn, als maar voldoende aannemelijk is gemaakt dat het verlenen van een omgevingsvergunning Flora- en fauna-activiteit om de betreffende predator te bestrijden bijdraagt aan het belang van de bescherming van weidevogels. Als dat het geval is staat vast dat de maatregel nodig is in de zin van artikel 11.29, eerste lid van het Bal en 8.74h, eerste lid van het Bkl. De betreffende uitspraak richt zich primair op de vos. Maar analogie met een soort als de steenmarter ligt in deze voor de hand.

Het belang is voldoende onderbouwd om negatieve effecten op steenmarter, als gevolg van de uitvoering van het voorgenomen beheer, te rechtvaardigen. Wij zien het beheer als onderdeel van het maatregelenpakket, nadat de andere opties zijn afgewogen en geborgd in de uitvoeringsplannen. Per beheergebied wordt beschreven hoe lokaal de ontwikkeling van de vogelstand is door middel van monitoring en broedsucces. Pas als alles op orde is, wordt het betreffende beheer uitgevoerd. De noodzaak van de vergunning is hiermee voldoende onderbouwd.

3.2 Staat van instandhouding

3.2.1 Algemeen

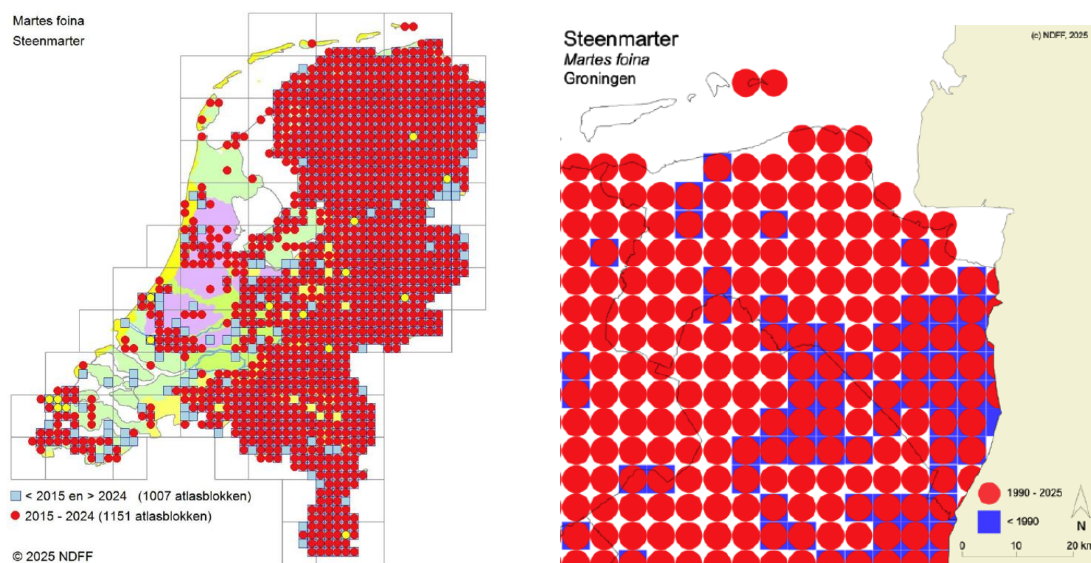
De steenmarter komt voor in een groot deel van Europa. In Nederland kwam de steenmarter vroeger bijna overal voor (figuur 3). In het begin van de tweede helft van de vorige eeuw was het areaal van de steenmarter teruggedrongen tot oostelijk Nederland en Zuid-Limburg, maar de laatste decennia is dit weer sterk uitgebreid. Oorspronkelijk kwam de steenmarter vooral voor in de meer landelijke gebieden, maar tegenwoordig is de soort ook steeds vaker in stedelijke omgevingen te vinden. Dit aanpassingsvermogen heeft bijgedragen aan de succesvolle verspreiding door het hele land. Steenmarters zijn wijdverspreid en hun aantallen nemen in veel regio's toe. De steenmarter is opgenomen op de Rode Lijst als 'thans niet bedreigd'.

De steenmarter komt vooral voor in parklandschap, maar ook in volkomen bosloze gebieden zoals weidegebieden. De soort heeft een voorkeur voor gebieden met kleinschalige landbouw, met oude schuren, heggen en geriefhoutbosjes. De soort komt door zijn grote aanpassingsvermogen in vrijwel alle biotopen voor. Voedsel en dekking zijn bepalend voor de habitatkeuze van de steenmarter. Ze eten o.a. muizen, ratten, egels, jonge konijnen, vogels, eieren, kevers, rupsen, kikkers en regenwormen. Ook eten

² Uitspraak AbRvS 202101198/1/A3, 13 september 2023, ECLI:NL:RVS:2023:3471

ze, vooral tussen juli en december, veel vruchten en bessen, zoals bramen, appels, peren en kersen. In de winterperiode maakt vlees (hoofdzakelijk kleine zoogdieren) een proportioneel deel van het dieet van de steenmarter uit. Vooral woelmuizen en muizen zijn veruit de belangrijkste prooidieren, gevolgd door insectivoren. Steenmarters eten ook menselijk voedsel, zoals brood. Befaamd zijn ze voor hun voorliefde voor eieren van kip, eend en andere grondbroeders.

Steenmarters zijn in de basis solisten. Buiten de ranstijd (paartijd) leven de mannen en vrouwen apart. Het is gebruikelijk dat leefgebieden elkaar overlappen. Zowel het mannetje als het vrouwtje van de steenmarter hebben een eigen territorium en leven solitair. Het territorium van een mannetje overlapt dat van meerdere vrouwtjes. De grootte hangt af van de kwaliteit van het gebied waar de marter leeft. (bron: Zoogdiervereniging).

Figuur 3. De ontwikkeling van het aantal atlasblokken met waarnemingen voor steenmarter in Nederland in de periode 2015 – 2024 (links) en in Groningen tussen 1990 – 2025 (rechts).

3.2.2 Beoordeling staat van instandhouding

Om de staat van instandhouding te bepalen wordt dit aan de hand van een aantal criteria beoordeeld: populatie, verspreiding, leefgebied en toekomstperspectief. Deze vier criteria worden elk beoordeeld aan de hand van: huidige situatie (afgelopen 5 jaar), trend (afgelopen 10 jaar) en referentiewaarde (ijkjaar 1994). In het rapport 'Staat van instandhouding van de steenmarter en de effecten van steenmarterbeheer in de provincie Groningen' (Jonge Poerink B. & J.J.A. Dekker, 2025) wordt uitgebreid onderbouwd wat de staat van instandhouding van steenmarter is binnen de provincie Groningen. Onderstaande tekst is een samenvatting uit dit rapport.

Populatie

In Groningen zijn inmiddels in nagenoeg alle atlasblokken steenmarters waargenomen (figuur 3). Dit resulteert in een berekend geschat aantal van 5122 steenmarters in Groningen op 1 december 2025 (gewenste startdatum steenmarterbeheer). Op 1 april, als de jongen net zijn geboren, bedraagt het geschatte aantal steenmarters in Groningen 6279. Deze aantallen zijn ruim toereikend voor een levensvatbare populatie binnen de provincie Groningen. Hiervoor is een aantal van 1000 exemplaren al toereikend

(vuistregel van Otburg & Van Swaaij). Gedurende de afgelopen 5 jaren is de populatie in de provincie Groningen ten minste stabiel gebleven en naar alle waarschijnlijkheid toegenomen. Gezien het aantal kan er ook van worden uitgegaan dat de populatie genetisch gezond is. Dit te meer daar ook in de omringende provincies en Duitsland sprake is van flinke populaties waarmee uitwisseling kan plaatsvinden. De huidige situatie wordt dan ook voor dit onderdeel beoordeeld als gunstig.

De steenmarter komt algemeen voor in Groningen en gezien het feit dat nagenoeg alle atlasblokken zijn benut, is het aannemelijk dat de meeste geschikte territoria zijn bezet. De afgelopen 10 jaar is er sprake geweest van een toename van de verspreiding in de provincie Groningen. De trend is dan ook als verbeterend te beoordelen.

Ondanks dat exacte cijfers hierover onbekend zijn, kan met hoge mate van zekerheid worden gesteld dat de steenmarterpopulatie sinds de jaren '90 in Groningen is toegenomen. Er is sprake van een forse toename van de populatie. Hiermee is de conclusie gerechtvaardigd dat de referentiewaarde van het ijkjaar 1994 voor de populatieomvang ruim wordt gehaald.

Verspreiding

Figuur 3 brengt de huidige verspreiding van de steenmarter in Groningen in beeld. Hieruit blijkt dat in nagenoeg alle atlasblokken sprake is van waarnemingen van steenmarters. Ook is sprake van een toename van het verspreidingsgebied. De huidige situatie van de verspreiding van de steenmarter in Groningen kan dan ook voor dit onderdeel als gunstig worden beoordeeld.

De afgelopen 10 jaar is er sprake geweest van een toename van de verspreiding van de steenmarter in Nederland en de provincie Groningen. De trend is dan ook als verbeterend te beoordelen.

Ten opzichte van het ijkjaar 1994 is het aantal km-hokken waar de steenmarter in Groningen is waargenomen aanzienlijk toegenomen. De referentiewaarde wordt dan ook gehaald.

Leefgebied

Door zijn grote aanpassingsvermogen komt de steenmarter binnen het verspreidingsgebied in elk biotoop met voldoende voedsel en dekking voor. Deze condities zijn in provincie Groningen in voldoende mate aanwezig, terwijl de voedselbeschikbaarheid ook toereikend is. De kwaliteit van leefomgeving kan voor dit onderdeel dan ook als gunstig worden beoordeeld.

De afgelopen 10 jaren is het landschap in Groningen uiteraard op veel plekken veranderd door schaalvergroting in de landbouw en verstedelijking. Mede gelet op het grote aanpassingsvermogen van de steenmarter heeft dit maar in beperkte mate invloed gehad op de steenmarter. Verstedelijking heeft vanwege hogere dichtheden van steenmarters binnen de bebouwde kom zelfs een positief effect op de omvang van de steenmarter populatie. Per saldo kan de trend van de kwaliteit van de leefomgeving dan ook als stabiel worden beoordeeld.

Hiervoor is al toegelicht dat in de provincie Groningen sprake is van een levensvatbare (duurzame) populatie van de steenmarter. De referentiewaarde kwaliteit leefgebied kan daarom worden gehaald.

Toekomstperspectief

In het kader van de beoordeling van de staat van instandhouding van een soort wordt onder toekomstperspectief de te verwachten ontwikkeling van de soort gedurende de komende ten minste 10 jaren verstaan. Het toekomstperspectief valt uiteraard niet exact te berekenen. Het is een inschatting waarbij de hiervoor geschetste huidige situaties en trends in de criteria populatieomvang, verspreidingsgebied en kwaliteit leefgebied uiteraard van wezenlijke invloed zijn. Gezien de hiervoor genoemde kwaliteiten van de criteria is er alle reden om het toekomstperspectief van de steenmarter in de provincie Groningen als gunstig te beoordelen.

Samenvatting staat van instandhouding

In onderstaande tabel (tabel 1) is de staat van instandhouding van de steenmarter in provincie Groningen samengevat. Het eindoordeel is conform de landelijke staat van instandhouding 'gunstig – verbeterend – wordt gehaald'. De steenmarter heeft binnen de provincie Groningen een gunstige staat van instandhouding.

Tabel 1. Provinciale staat van instandhouding steenmarter in de provincie Groningen.

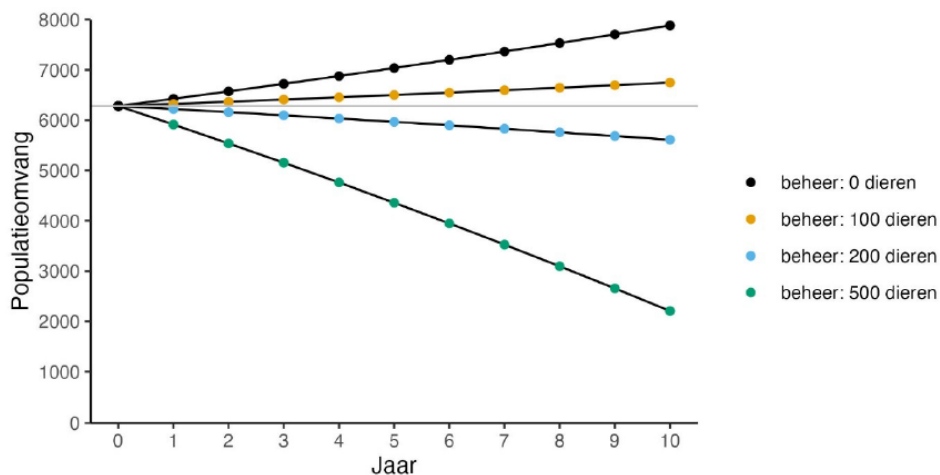
Beoordelingscriterium	Huidige situatie	Trend (laatste 10 jaar)	Referentiewaarde
Bijdrage Groningen aan de landelijke populatie	6%		
Populatieomvang	Gunstig	Verbeterend	Wordt gehaald
Verspreidingsgebied	Gunstig	Verbeterend	Wordt gehaald
Kwaliteit leefgebied	Gunstig	Stabiel	Wordt gehaald
Toekomstperspectief	Gunstig	N.v.t.	N.v.t.
Eindoordeel Svl steenmarter Groningen	Gunstig	Verbeterend	Wordt gehaald

3.2.3 Effecten steenmarterbeheer op de staat van instandhouding

Op basis van ervaringen uit eerdere beheerjaren is in vergelijkbare gebieden circa 25 steenmarters per broedseizoen verwijderd, met aantoonbaar positief effect op de nestoverleving. De in deze vergunning gestelde maximale bovengrens van 100 dieren per beheerjaar is gebaseerd op een eenvoudige schaalvergroting van de historische praktijkcijfers. Doel is gedurende het weidevogelseizoen zo dicht mogelijk bij nul steenmarters uit te komen, afhankelijk van de inloop kan dit toe- of afnemen. Het betreft een maximaal aantal, geen streefcijfer. Alleen dieren die aanwezig zijn in de weidevogelkernen en dus feitelijk predatie veroorzaken of waarvan dat aannemelijk is, worden weggevangen. Hiermee blijft het beheer beperkt tot wat strikt noodzakelijk is, terwijl voldoende ruimte blijft bestaan om het beheer zorgvuldig uit te voeren. Deze onderbouwing is daarmee realistisch, gebaseerd op uitvoeringsgegevens en past bij het karakter van de maatregel: tijdelijke, gebiedsgerichte drukverlaging, niet structurele populatiebeïnvloeding. Een bovengrens van 100 dieren is een realistische inschatting van de uitvoeringsruimte die nodig is om de predatiedruk effectief te kunnen verlagen.

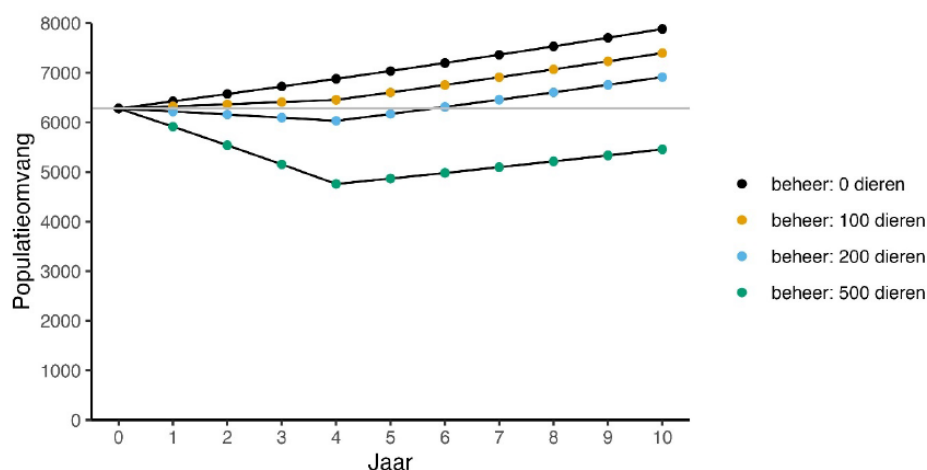
Het steenmarterbeheer heeft een effect op de populatieomvang. Het effect van het steenmarterbeheer hangt af van het aantal gedode dieren en over hoeveel jaar achtereen dit gebeurt. Door Jonge Poerink B. & J.J.A. Dekker (2025) is dit in hun rapportage modelmatig onderbouwd. De uitkomsten hiervan zijn hieronder samengevat.

Als gedurende 10 jaar jaarlijks 100 steenmarters worden weggevangen, blijft de populatie (heel) licht toenemen. In het geval er gedurende een periode van 10 jaar jaarlijks 200 steenmarters worden gevangen en gedood neemt de populatie licht af tot circa 90% van de aanvangspopulatie. Bij het jaarlijks vangen en doden van 500 steenmarters gedurende 10 jaar neemt de populatie significant af tot circa 35% van de oorspronkelijke populatieomvang. Tabel 2 geeft hiervan een weergave.

Tabel 2. Voorspelde ontwikkeling van de Groningse populatie steenmarters volgens het populatiemodel, met het gedurende 10 jaren vangen en doden van 0, 100, 200 en 500 dieren, bij een startpopulatie van 6279 dieren.

Als er gedurende vier jaar (i.p.v. 10) steenmarterbeheer plaatsvindt, kan de populatie volgens de modelberekening blijven groeien ondanks het jaarlijks vangen en doden van 100 en 200 dieren. De populatie weet zich niet te herstellen van het gedurende vier jaar vangen en doden van elk jaar 500 dieren. Tabel 3 geeft dit weer.

Tabel 3. Voorspelde ontwikkeling van de Groningse populatie steenmarters volgens het populatiemodel, met het gedurende vier jaren vangen en doden van 0, 100, 200 en 500 dieren, bij een startpopulatie van 6279 dieren.

Het jaarlijks vangen en doden 100 of 200 steenmarters gedurende vier of 10 jaar in de provincie Groningen heeft geen significante gevolgen voor de landelijke populatie. Dit geldt ook voor het gedurende vier jaar vangen en doden van jaarlijks 500 steenmarters. Gedurende 10 jaar vangen en doden van jaarlijks 500 steenmarters kan mogelijk wel een significant effect hebben op de staat van instandhouding van de landelijke populatie.

3.2.4 *Conclusie staat van instandhouding*

Uit voorgaande blijkt dat de steenmarterpopulatie binnen de provincie Groningen ruim 6.200 individuen omvat, inclusief de jongen op 1 april, en dat deze populatie zich in een gunstige en stijgende staat bevindt. Op basis van ervaringen uit eerdere beheerjaren wordt in deze vergunning een maximale bovengrens van 100 dieren per beheerjaar aangehouden. De modelberekeningen laten zien dat bij een jaarlijkse onttrekking van 100 dieren de populatie nog steeds blijft groeien. Er wordt geen negatief effect verwacht op de staat van instandhouding van steenmarter. Er is hiermee voldoende aannemelijk gemaakt dat het beheer geen afbreuk doet aan het streven de populaties van steenmarter in hun natuurlijke verspreidingsgebied in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. Door het afgeven van een vergunning wordt er geen afbreuk gedaan aan de staat van instandhouding van steenmarter.

3.3 **Alternatievenafweging**

Om de vergunning te kunnen verlenen dient te worden beoordeeld of er een andere bevredigende oplossing bestaat voor het beperken van de predatie van weidevogels door steenmarters. Bij de afweging over het toepassen van predatiebeheer wordt een beslisboom toegepast, zie figuur 4 op de volgende pagina. Door deze beslisboom te hanteren wordt verzekerd dat voor er overgegaan wordt op afschot van steenmarter, alle alternatieven zijn benut. Afschot dient altijd de laatste optie te zijn. Dit wordt tevens in de uitvoeringsplannen vastgelegd.

3.3.1 *Optimaliseren weidevogelgebieden*

Dat het niet goed gaat met weidevogels in Nederland heeft niet alleen te maken met matig broedsucces door predatie, maar ook met de kwaliteit van het leefgebied. Hierbij kan gedacht worden aan beschikbaarheid van voedsel en dekking, maar ook de grootte van het leefgebied. Standaard land- en akkerbouw voorziet niet of matig in de vereisten die benodigd zijn voor het behoud van een weidevogelpopulatie. Predatiebeheer heeft pas zin als de broedbiotoop van de weidevogels ook actief wordt beheerd. Belangrijk aspecten die hieraan bijdragen zijn zaken als waterpeil, beweiding, maaibeheer, akkerranden, plas-dras gronden en landschappelijke inrichting met voldoende kuikenland of voldoende voedsel voor kuikens.

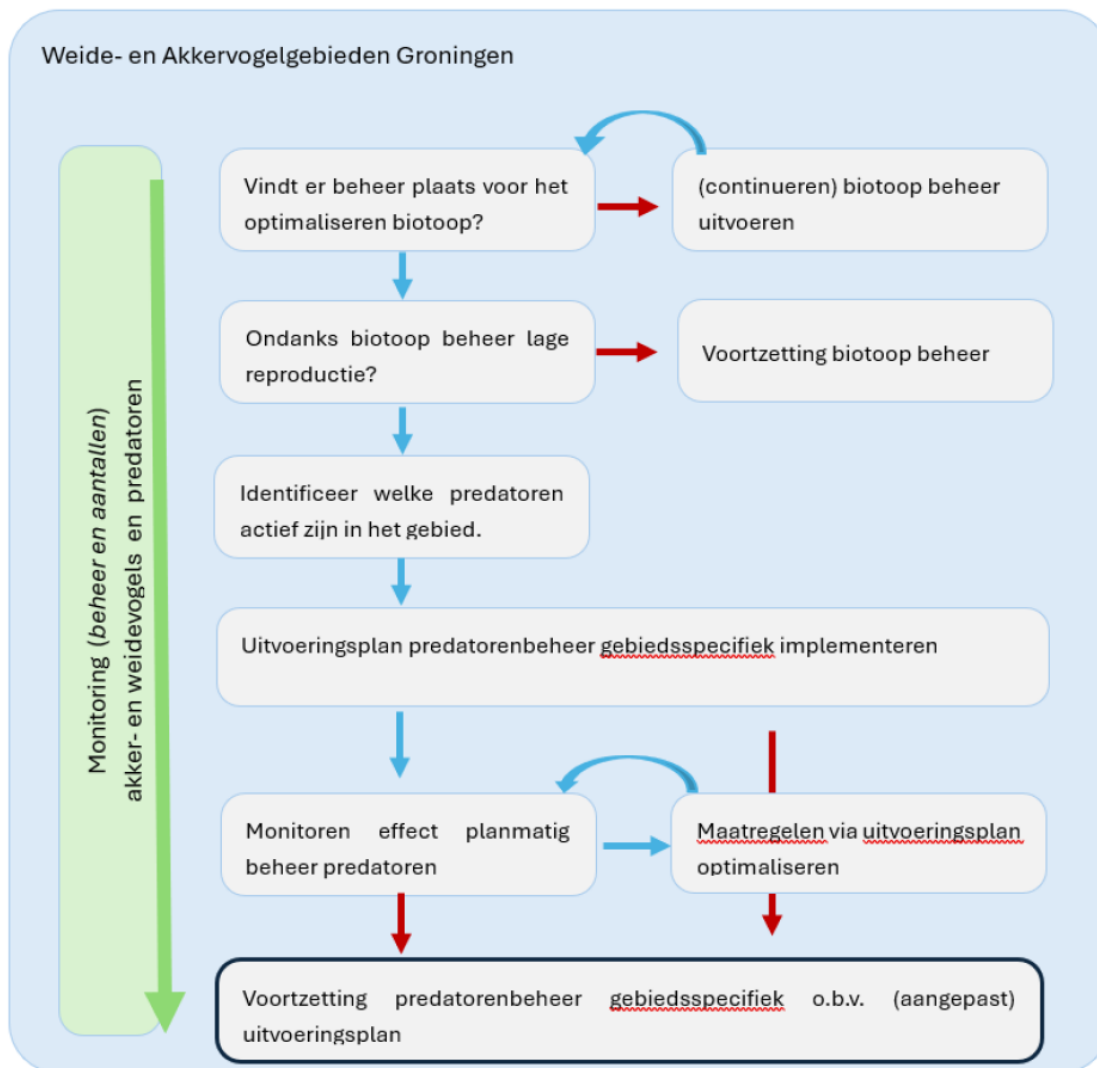
Onder het verbeteren van de biotoop moet ook gedacht worden aan het aanpassen van de landschappelijke inrichting, zodat de kans op predatie op de weidevogels wordt verminderd. Een paar voorbeelden hiervan zijn:

- *Ruigte en rommelbulten opruimen*
Verwijderen van ruigte en rommelbulten maakt een gebied minder aantrekkelijk als leefgebied van kleine marterachtigen als hermelijn, die dergelijke locaties gebruiken als schuil- en voortplantingsgelegenheid.
- *Bosopslag verwijderen*
Verwijderen van bosopslag (alleenstaande bomen, bosjes en andere beplantingen) maken een gebied minder aantrekkelijk als leefgebied van vliegende predatoren, want die gebruiken die landschapselementen als uitkijkpost, nestgelegenheid en dekking.

- *Riet maaien*

Deze maatregel ontmoedigt de vestiging van bruine kiekendieven. Bruine kiekendieven hebben een voorkeur om in overjarig riet te broeden. Door het riet regelmatig te maaien wordt rietland minder aantrekkelijk als broedlocatie.

Het stroomschema in figuur 4 kan niet altijd en overal worden toegepast. De situatie is in elk gebied anders. Per gebied zal door de belanghebbenden moeten worden bepaald welke optimalisatiemaatregelen zinvol zijn en haalbaar zijn.

Figuur 4. Stroomschema protocol predatie weidevogels.

Om weidevogelpopulaties te stimuleren heeft de provincie Groningen subsidiepakketten beschikbaar gesteld aan Groningse agrarische collectieven, waaronder Boerennatuur Groningen West en Boerennatuur Midden Groningen, om maatregelen zoals plasdrasplekken en kruidenrijke graslanden aan te leggen en landschappen minder aantrekkelijk te maken voor predatoren door bijvoorbeeld (uitkijk)bomen en struikgewas te verwijderen. Deze preventieve maatregelen, waaronder ook waterpeilbeheer, passieve verjaging, chemische middelen, werende rasters en bijvoeren, blijken echter onvoldoende effectief te zijn om predatie structureel terug te dringen (van der Vliet et al., 2008; Eglinton et al., 2008; Hopgood & Dimbleby, 2023).

De gebieden waarop deze vergunning van toepassing is, zijn onderdeel van de hiervoor genoemde agrarisch collectieven en er wordt daar volop ingezet op optimalisatie ten behoeve van weidevogels. Predatiebeheer vindt zodoende ook pas plaats als het gebied als optimaal geschikt is voor weidevogels en alle beschikbare alternatieven zijn benut en uitgeput. Hierbij dient de habitatkwaliteit te voldoen aan de eisen die in de literatuur worden genoemd voor een adequate schuilmogelijkheid en voedselbeschikbaarheid voor kuikens. Voor een functioneel weidevogelgebied dient op basis van landelijke ecologische studies minimaal 10 procent van het gebied ingericht te zijn als geschikt kuikenland, waarbij per gruttopaar ongeveer 1,4 hectare kuikenland en circa 0,7 hectare kruidenrijk grasland (waarbij zowel akkerranden, als alle ANBL-pakketten mee worden gerekend die bijdragen aan de voedselbeschikbaarheid en schuilmogelijkheden) wordt aangehouden (Teunissen et al., 2012). Wanneer deze omvang aan kuikenland ontbreekt, stijgt het predatierisico en daalt de kuikenoverleving aantoonbaar, waardoor de instandhouding van de populatie onder druk komt te staan (Scheekerman et al., 2009). De waterhuishouding wordt als voldoende beschouwd wanneer minimaal 1% van het beheer in het weidevogelkerngebied kan worden beschouwd als nat grasland (plasdras/natte elementen en waterstand 0 tot-30cm onder maaiveld). De weidevogelgebieden voldoen hieraan en dit wordt in de uitvoeringsplannen verder onderbouwd.

3.3.2 Ongeschikt maken gebied (wegnemen potentiële verblijfplaatsen)

Het zal per gebied en het type landschap in het gebied afhangen of het ongeschikt maken van het gebied voor steenmarter, en in een zone om verblijfplaatsen heen, voldoende succesvol zal zijn. Het gaat hierbij om het verwijderen of dichtzetten van kleine structuren in het buitengebied (schuren, stapels materiaal, tijdelijke schuilplaatsen) direct in of aan een weidevogelkerngebied als die aantoonbaar door steenmarters als rust- of verblijfplaats worden gebruikt. Als enkele maatregel, zonder het doden van steenmarters, zal deze aanpak niet tot bevredigend resultaat leiden doordat steenmarters bijzonder vindingrijk zijn om snel andere verblijfplaatsen in gebruik te nemen. Grootschalig ongeschikt maken van een leefgebied is niet de bedoeling. In de praktijk gaat het om hooguit enkele gevallen per gebied en deze werkzaamheden worden zoveel mogelijk buiten de voortplantingsperiode van steenmarter uitgevoerd en na ecologische toetsing om zeker te zijn dat er geen jongen aanwezig zijn. Per gebied zal worden beoordeeld of deze maatregelen (al dan niet in delen van het gebied) zijn te treffen. Naar verwachting zal deze maatregel praktisch niet uitvoerbaar zijn door een veelvoud aan private eigendommen, erven en woon/bedrijfslocaties, de mate waarop ze zijn doorsneden door infrastructuur en aanwezige gebieden met (beschermde) natuurwaarden. Het betreffen geen gebied dekkende maatregelen, maar alleen heel gerichte, incidentele ingrepen.

3.3.3 Plaatsen van rasters in grotere gebieden en/of kolonies

Er zijn in Nederland geen onderzoek rapportages bekend naar het effect van (elektrische) rasters rondom weidevogelgebieden van enige omvang. Eén test met een vossenwerend raster in Haule Friesland (20 ha) leverde geen overduidelijke resultaten op. Deze test loopt al sinds 2018 en wordt nog steeds voortgezet. In de eerste twee jaren leek het raster redelijk goed te werken. De jaren daarna nam de effectiviteit van het raster af en nam vossenpredatie – ondanks intensief onderhoud en beheer van het raster – weer toe tot ongewenste omvang (Persmededeling Natuurmonumenten d.d. 10-11-2023). Ook uit predatieonderzoeken in de provincie Groningen is gebleken dat de effectiviteit van elektrische rasters ten aanzien van predatoren wisselende beperkte werking hebben.

In het voorjaar van 2018 is in een aantal gebieden onderzocht of het plaatsen van een elektrisch raster tot een verbetering van het uitkomstsucces van legsels leidt (Sovon-nieuws). Deze studie gaf aan dat het gebruik van elektrische rasters voor kleine predatoren, waaronder ook de steenmarter, niet afdoende lijkt te werken, zie ook Alefs & Teunissen (2019). Vooralsnog moet worden aangenomen dat het plaatsen van rasters onvoldoende effectief is om een soort als steenmarter te weerhouden terug te keren naar hun territorium en eveneens om predatie van nesten tegen te gaan. Het plaatsen van rasters kan bovendien onwenselijk zijn met het oog op andere belangen. Wel wordt er voor gekozen om in het kader van innovatie ook deze werende maatregel verder te ontwikkelen om een effectieve toepassing te zoeken. In het onderzoek naar gezenderde steenmarters in het gebied Winsumermeeden en Paddenpoel in 2019 (Jonge Poerink en Dekker, 2020) wordt aangetoond dat rasters steenmarters kunnen weerhouden om nesten van vogels te bezoeken, maar dat hier wel beperkingen aan zitten. In 2019 werd via dit onderzoek opnieuw duidelijk hoe arbeidsintensief en kostbaar het plaatsen, onderhouden en verwijderen van stroomrasters in de praktijk is. Slechts relatief kleine arealen van de verschillende gebieden werden van een stroomraster voorzien, maar desondanks nam dit veel tijd en menskracht in beslag. Het stroomraster moet vervolgens regelmatig worden gecontroleerd en iedere 1 à 2 weken moet de vegetatie onder het raster worden gemaaid. Stroomrasters kunnen lokaal weidevogelconcentraties tegen grondpredatoren beschermen, maar het volledig uitrasteren van weidevogelgebieden is geen haalbare maatregel tegen predatie van weidevogelnesten. Daarnaast is het goed mogelijk dat deze maatregel andere (beschermde) soorten, zoals hazen, treft en zodoende een negatief effect teweeg kan brengen op overige te behouden natuurwaarden.

Veel en lange rasters in het open landschap zijn om meerdere redenen ongewenst en onpraktisch:

- de rasters zorgen voor versnippering van de natuur. Dit kan ook negatieve effecten hebben op andere (beschermde) soorten, anders dan de doelsoort waarvoor het raster bedoeld is. De grootschalige toepassing kan bijvoorbeeld negatieve effecten hebben op de mobiliteit van hazen en jonge kuikens. Sommige gebieden zullen onbereikbaar worden.
- voor grote percelen is het vaak economisch niet rendabel om rasters te plaatsen, daarnaast vergt een dergelijk raster voortdurend toezicht en onderhoud (maaien) om de werking ervan te garanderen. Mocht het gras te lang groeien dan duwt deze het raster omhoog of neemt de elektrische lading weg waardoor steenmarter alsnog het gebied zal kunnen betreden;
- een vast raster rondom een (groot deel van) een weiland maakt grondgebruik vrijwel onmogelijk;
- verder kan normaal door mensen benut (agrarisch) land niet worden ingericht op basis van beschermingsargumenten voor een enkele diersoort.

Grootschalige inzet van rasters om (delen van) percelen waar weidevogels broeden om de steenmarters te weren, wordt om bovenstaande redenen onhaalbaar geacht.

3.3.4 Plaatsen van rasters bij individuele nesten

Uit verschillende onderzoeken volgt dat het plaatsen van bescherming om individuele nesten in bepaalde situaties tot goede resultaten kan leiden. Dit blijkt wel situatie- en soortafhankelijk te zijn. Een studie uit 1992 in de USA (Melvin et al., 1992) laat zien dat het plaatsen van nestbescherming in de vorm van een circulair rondom nesten van de dwergplevier geplaatst gaas van 1 meter hoog leidde tot nul predatie. Daar waar de nesten in dit gebied eerder werden gepredeerd door vos, stinkdier, kraai en meeuw, werd na het plaatsen van de kooien geen predatie meer aangetroffen. Ook een andere studie met het plaatsen van kooien over nesten (Estelle et al., 1996) leidde tot significant lagere predatie door (pool)vos.

Dat een en ander zeer situatie afhankelijk is volgt uit een onderzoek in Canada met een destijds nieuw type predator enclosure over nesten (Nol & Brooks, 1982). Dit onderzoek leidde niet tot significante afname van de predatiedruk, maar wel tot een verschuiving van type predatoren. Het wegvallen van predatie door meeuw en kraai werd overgenomen door predatie door wasbeer en marterachtigen. Een proef in 2002 en 2004 (Isaksson et al., 2007) op drie begraasde weidegronden in zuidwest Zweden met het plaatsen van individuele nestbescherming over kievitsnesten liet zelfs een lichte toename zien in het vroegtijdig verlaten van de nesten. Bij de tureluur leidde het plaatsen van nestbescherming tot hogere predatie van de oudervogels, maar ook tot een beter uitkomstpercentage van de nesten. In Drenthe zijn de afgelopen periode goede resultaten behaald met het uitrasteren van nesten van wulpen. Het plaatsen van rasters om individuele nesten van een soort als de wulp of de grauwe kiekendief kan in heel specifieke gevallen worden gezien als een geschikte andere bevredigende oplossing. Wel moet in acht worden genomen dat het plaatsen en onderhouden van dergelijke rasters zeer arbeids- en kostenintensief zijn en ook enkel haalbaar zijn voor situaties zoals de incidentele broedgevallen of dicht opeen broedende kolonievogels als kluut of kokmeeuw.

De resultaten van deze maatregel zijn wisselvallig te noemen en geven geen garantie voor meer broedsucces. Daarnaast is het plaatsen van dergelijke rasters bij individuele nesten zeer arbeids- en kostenintensief. Het afrasteren kan een effectieve oplossing zijn voor de bescherming van kleine lokale 'hotspots' met weidevogelnesten, maar niet ter wering van de steenmarter in de weidevogelgebieden als geheel. Deze methode wordt dan ook niet uitvoerbaar geacht, in samenhang gezien met de conclusie van paragraaf 3.3.3.

3.3.5 Wegvangen en op een andere locatie weer vrijlaten van steenmarters

Voorheen konden plaagdierbestrijders in het stedelijk gebied overlast veroorzakende steenmarters wegvangen. Op grond van een vrijstelling konden zij dit uitvoeren en dienen zij de steenmarters elders weer vrij te laten. In de praktijk bleek dat de steenmarters dan werden losgelaten in het landelijk gebied, ook in gebieden waar juist veel maatregelen worden genomen om weidevogels te beschermen. Dit is een ongewenste en contraproductieve maatregel. Hiermee worden veel inspanningen van vogelbeschermers tenietgedaan en worden vanuit andere bronnen extra predatoren aan het gebied toegevoegd. Daarnaast is het in algemene zin en vanuit dierenwelzijnsoogpunt ook niet wenselijk om dieren te vangen en elders los te laten. Uit bronnen (o.a. Herr et al, 2007, Broekhuizen et al, 2010) is op te maken dat steenmarters die opzettelijk ergens worden gevangen en op een andere plek worden vrijgelaten, veelal worden vrijgelaten in een territorium van een andere steenmarter. Dit leidt tot conflicten waarbij de vrijgelaten steenmarter veelal van territorium naar territorium wordt gejaagd

en uiteindelijk of in het verkeer omkomt of zelfs verhongert. Ook bestaat de kans dat elders vrijgelaten steenmarters proberen direct weer terug te keren naar hun eigen territorium. Dan zullen deze exemplaren zich minder makkelijk laten vangen. Indien toch een vrijgelaten steenmarter in een ander gebied een nieuwe verblijfplaats vindt en een territorium vestigt dan bestaat grote zekerheid dat deze hier overlast of schade zal gaan veroorzaken. Ook is, gezien de leefwijze, het zeer goed mogelijk dat de vrijgelaten dieren dan in dit gebied over zullen gaan tot predatie op (weide)vogelnesten. Daarmee zou het enkel verplaatsen van de steenmarters ook kunnen leiden tot verhoging van een predatiedruk in andere gebieden en in die zin niet dienstig zijn aan de bescherming van kwetsbare inheemse fauna. Om bovenstaande redenen is besloten de vrijstelling aan te passen en het vangen en verplaatsen van steenmarters niet meer toe staan. Dit geldt eveneens voor het vangen en verplaatsen vanuit weidevogelgebieden en wordt dan ook niet gezien als een haalbaar alternatief.

3.3.6 Andere dodingsmiddelen

Voor het doden wordt enkel gebruik gemaakt van het geweer. Doden met gebruikmaking van het geweer is een proportioneel middel, gezien het wettelijk belang en vanwege het feit dat er geen andere bevredigende maatregel bestaat om steenmarters op een andere manier te doden. Andere dodingsmiddelen hebben het nadeel dat de dieren daadwerkelijk eerst moeten worden verdoofd of in elk geval door de mens in de hand moet worden genomen, of veelal niet direct tot de dood leiden. Voor een in het wild levend dier leidt fysiek contact met de mens tot een hoge stressreactie. Deskundig gebruik van het geweer voorkomt daadwerkelijk fysiek contact en is daarbij direct dodelijk en voorkomt onnodig lijden. Vanuit welzijnsoverweging is deze aanpak het meest wenselijk. Dit volgt onder andere uit standpunten, richtlijnen en onderzoeken op nationaal en internationaal niveau, bijvoorbeeld de Koninklijke Nederlandse Maatschappij voor Diergeneeskunde en de International Commission on Management of the Oostvaardersplassen en AVMA.

3.3.7 Conclusie alternatieven afweging

Uit voorgaande blijkt dat mogelijk passende alternatieven voor het beperken van predatie van weidevogels door steenmarters reeds worden getroffen (zoals optimaliseren weidevogelgebieden) en niet afdoende, passend en/of haalbaar zijn voor de situatie (zoals afrasteren) om het gewenste effect te bereiken. Dit mede gelet op de nadelen wat betreft ecologische gevolgen, praktische onhaalbaarheid qua aanleg en onderhoud en de daarmee gepaard gaande onevenredig hoge werkbelasting en hoge kosten.

Daarnaast worden voorafgaand aan de uitvoering van het beheer per gebied uitvoeringsplannen opgesteld. Wij zien het beheer als onderdeel van het maatregelenpakket, nadat de andere opties zijn afgewogen en geborgd in de uitvoeringsplannen. In een uitvoeringsplan wordt zodoende duidelijk vastgelegd welke maatregelen reeds genomen zijn. Pas als deze op orde zijn, wordt overgegaan op de uitvoering van het beheer op steenmarter.

Gezien voorgaande diverse redenen, in samenhang gezien, zijn er geen geschikte en bevredigende alternatieve oplossing voorhanden. Hieruit volgt dat het beperken van de aanwezigheid van steenmarters door middel van vangen en afschot in de beheergebieden het beste middel is om schade aan weidevogelpopulaties zoveel mogelijk te voorkomen.

dan wel te beperken. Er is voldoende aannemelijk gemaakt dat er geen andere bevredigde oplossingen zijn dan het beoogde beheer.

3.4 Conclusie inhoudelijke overwegingen

De vergunning kan worden verleend. Uit de voorgaande beschouwing blijkt dat er bij deze vergunningaanvraag sprake is van een wettelijk belang, dat de staat van instandhouding van steenmarter als gevolg van het beheer niet in het geding komt en dat er geen bevredigende alternatieven voorhanden zijn om het gewenste doel te bereiken. Daarnaast worden de alternatieven per beheergebied geborgd in de uitvoeringsplannen. Het steenmarterbeheer wordt uitsluitend aangevraagd voor de vier weidevogelgebieden waar op basis van monitoring en predatieonderzoek is vastgesteld dat er sprake is van problematische steenmarterpredatie. In Zuidelijk Westerkwartier West (1), het Zuidelijk Westerkwartier Oost (2) en in Midden-Groningen wordt geen steenmarterbeheer aangevraagd, omdat de predatie daar op dit moment niet als probleemfactor is vastgesteld.

4 Aangewezen middelen

Ten einde het beoogde beheer op steenmarter uit te voeren worden de volgende middelen aangewezen:

- kogelgeweer en luchtdrukgeweer;
- kastvallen, voorzien van ontsnappingsopening voor kleine marterachtigen en uitgerust met een elektronisch valalarm;
- lokvoer in de kastvallen;
- dwangkooi;
- vangstok en/of vangnet.

4.1 Het geweer

Voor het uitvoeren van deze vergunning wordt het geweer aangewezen als middel om steenmarters te doden, zowel met het kogelgeweer (max. kaliber .22) als het luchtdrukgeweer. Het doden wordt buiten het zicht van derden uitgevoerd.

4.1.1 Luchtdrukgeweer (art. 11.79, lid 2, Bal)

Bij de uitvoering van het beheer kan gebruik gemaakt worden van een luchtdrukgeweer. In de toelichting op het Besluit natuurbescherming (vervallen) is vermeld dat onder het begrip geweer ook het luchtdrukgeweer valt. Er zijn geen aanwijzingen dat een andere uitleg is beoogd in de Ow, zodat deze interpretatie ook onder het huidige recht geldt. Artikel 11.79, tweede lid van het Bal stelt eisen waar een geweer aan moet voldoen: een geweer heeft een gladde loop met een kaliber van ten minste 24 en ten hoogste 12 of een getrokken loop met een nominaal kaliber van ten minste .22 inch of 5,58 mm. Een luchtdrukgeweer voldoet niet aan de betreffende eisen. Vanuit veiligheidsoverweging wordt met name op erven en in en nabij bebouwing gebruik gemaakt van geweer op luchtdruk. In de overige gevallen kunnen de beheerders ook gebruik maken van een vuurwapen. In de aanvraag is verzocht om toestemming om af te mogen wijken van de regels gesteld aan het gebruik van het geweer voor wat betreft de loop en kaliber. Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om af te wijken van artikel 11.79, tweede lid van het Bal.

4.1.2 Demper en hulpmiddelen voor nachtelijk schieten (art. 11.79, lid 5, Bal)

Artikel 11.79, vijfde lid van het Bal stelt dat een geweer niet is voorzien van een geluiddemper, een kunstmatige lichtbron, een voorziening om de prooi te verlichten, een vizier met beeldomzetter, een elektronische beeldversterker of enig ander instrument om in de nacht te schieten. De vangkooien bevinden zich vaak nabij en in bebouwing. Het gebruik van een geluiddemper is daarom wenselijk, zowel vanwege de nabijheid van bebouwing als de ligging in een weidevogelkerngebied, om het verstorende effect op mens en dier zoveel mogelijk te beperken. Ook is het nodig om bij het gebruik van het geweer in de nachtperiode kunstlicht toe te passen. Gebruik van een kunstmatige lichtbron blijft daarbij beperkt tot het toepassen van een, al dan niet op het geweer gemonteerde, (zak)lamp. Zonder het gebruik van een kunstmatige lichtbron zal het gebruik van het geweer mogelijk tot onveilige situaties leiden, kan de steenmarter goed bekeken worden en ook het risico dragen dat dieren niet direct dodelijk kunnen worden geraakt en hierdoor onnodig lijden ontstaat. Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om af te wijken van artikel 11.79, lid 5 van het Bal.

4.1.3 Afwijkende munitie (art. 11.79, lid 6, Bal)

Artikel 11.79, zesde lid, onder a en b van het Bal stelt eisen aan de te gebruiken munitie. Hieruit volgt dat de gebruikte munitie een kogelpatroon of hagelpatroon moet zijn. Deze munitie is niet geschikt voor een luchtdrukgeweer. Een luchtdrukgeweer maakt zodoende gebruik van afwijkende munitie.

De regels gesteld aan munitie hebben als doel om het veilig gebruik en het juiste gebruik voor het beoogde doel te borgen. Voor de jacht zijn kalibers en joules vastgelegd voor bepaalde soorten om ervoor te zorgen dat het gebruik van de munitie in combinatie met het doel geen gevaar vormt voor de directe omgeving én dat onnodig lijden in het doel voorkomen wordt. Voor een luchtdrukgeweer met betrekking tot het steenmarterbeheer zijn dergelijke artikelen niet beschikbaar.

Voor hagelpatronen is in het Bal voorgeschreven dat deze geen metallisch lood mogen bevatten, gelet op de bescherming van het milieu. Bij het gebruik van hagel belandt een aanzienlijk deel van de afgevuurde kogeltjes in het milieu. Door de lagere trefkans en de schadelijkheid van lood voor het milieu, zijn er extra voorwaarden gesteld. Door de hoge trefkans bij het gebruik van een luchtdrukgeweer is loodvervuiling in het milieu geen significant risico. Het gebruik van loden munitie biedt juist voordelen voor de veiligheid, omdat loden kogels vervormen bij het treffen en zodoende geen risico vormen bij eventueel uittreden. Daarom wordt bij luchtdrukgeweren juist veel met loden munitie gewerkt. Wij achten het zodoende niet noodzakelijk om nadere eisen aan de munitie te stellen voor wat betreft de samenstelling gezien de hoge trefkans bij het gebruik van een luchtdrukwapen. Bij het gebruik van een luchtdrukgeweer ten behoeve van het steenmarterbeheer dient gebruikt gemaakt te worden van munitie die geschikt is voor deze geweren en het beoogde doel, te weten het doden van steenmarters.

Bij het verlenen van een maatwerkvoorschriften voor het gebruik van afwijkende munitie moet rekening gehouden worden met de belangen van veiligheid, volksgezondheid, welzijn en milieu, zoals bedoeld in artikel 11.82 van het Bal. Op basis van bovenstaande overwegingen wordt op meerdere vlakken rekening gehouden met de belangen

veiligheid, volksgezondheid, welzijn en milieu. Ook bij de keuze van de munitie wordt rekening gehouden met de betreffende belangen.

Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om af te wijken van artikel 11.79, zesde lid, van het Bal.

4.1.4 Gronden niet zijnde jachtvelden (art. 11.76, lid 1, Bal)

De regels in artikel 11.76, eerste lid van het Bal houden onder meer in dat het geweer ter uitvoering van de wet alleen wordt gebruikt op een jachtveld met een aaneengesloten oppervlakte van tenminste 40 hectare en afmetingen waarbinnen een cirkel met een straal van tenminste 150 meter kan worden beschreven. Het beheer vindt plaats op locaties die niet altijd aan deze voorwaarden voldoen, bijvoorbeeld op en rondom boerenerven. Steenmarters bevinden zich vaak dicht bij menselijke bebouwing, doordat hun verblijfplaatsen vaak in de bebouwing zitten. De aanvrager verzoekt dan ook het geweer te mogen gebruiken op gronden die niet voldoen aan deze regels. Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om af te wijken van artikel 11.76, eerste lid van het Bal.

4.1.5 Verboden tijden en locaties gebruik van het geweer (art. 11.83, lid 1, Bal)

De regel in artikel 11.83, eerste lid, onder a van het bal geeft aan dat het geweer niet gebruikt mag worden voor zonsopgang en na zonsondergang. Steenmarters zijn in de nacht en schemer actief. Op deze momenten zal de soort juist in de de kastvallen lopen. Bij voorkeur wordt gewacht tot daglicht, zodat de uitvoering kan plaatsvinden bij goed licht. Dit vanuit veiligheid en dat de steenmarter met goed licht bekeken kan worden dat het geen lacterend vrouwtje betreft of ter voorkoming van verwisseling met de gelijksoortige boommarter. Indien het niet haalbaar is te wachten tot het daglicht, bijvoorbeeld omdat de vangtijd te lang wordt, wordt het geweer gebruikt tijdens de nacht, al dan niet in combinatie met een kunstmatige lichtbron.

De regel in artikel 11.83, eerste lid, onder b van het bal geeft aan dat het geweer niet gebruikt mag worden binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen. Steenmarters bevinden zich vaak dicht bij menselijke bebouwing. Hun verblijfplaatsen zitten vaak in de bebouwing. Om het beheer uit te kunnen voeren is het van belang dat dit ook plaatsvindt binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen. Dit geldt alleen voor locaties die vallen binnen het beheergebied en waarvoor de grondgebruiker toestemming heeft gegeven.

Gelet op bovenstaande achten wij het acceptabel om toestemming te verlenen om af te wijken van artikel 11.83, eerste lid, onder a en onder b van het Bal.

4.1.6 Overige regelgeving gebruik geweer

Bij het gebruik van het geweer dient verder rekening gehouden te worden de overige bepalingen en regels bij het gebruik van het geweer als genoemd in het Bal.

Aanvullend kan vanuit de Wet Wapens en Munitie nadere eisen gesteld worden voor het gebruik van het geweer, kogelgeweer en/of luchtdrukgeweer, en de te gebruiken

middelen. Het is aan de gebruiker van het geweer om de betreffende ontheffing (Justis) en/of draagverlof (korpscheftaken) zelf te verzorgen.

4.2 Kastvallen

Voor de uitvoering van het beheer worden kastvallen gebruikt. Kastvallen zijn vallen die minimaal bestaan uit drie dichte delen. Er worden kastvallen gebruikt die zijn voorzien van een ontsnappingsopening voor de kleine marterachtigen wezel en hermelijn.

De vallen worden uitgerust met een elektronisch valalarm. Het valalarm stuurt een SMS (of WhatsApp-bericht) als de val dichtslaat. Dit om te voorkomen dat de dieren te lang in de kastvallen opgesloten blijven. Het bericht wordt verzonden naar de coördinatoren/uitvoerders en geregistreerd. Deze zal dan binnen enkele uren deze kastval komen controleren. Het valalarm staat automatisch op scherp als ook de val op scherp staat. De vallen sturen daarnaast automatisch 2x daags een statusupdate, waarmee de werking van het valalarm wordt gecontroleerd. In de statusupdate wordt gemeld dat het systeem actief is, of de batterijen leeg dreigen te raken of het beltegoed op is. De coördinatoren/uitvoerders zorgen dat het systeem goed blijft werken. Er wordt een uniforme maximale controletijd aangehouden van 8 uur vóór 1 maart en 6 uur ná 1 maart. Voor 1 maart komen geen zogende vrouwtjes voor, waardoor een ruimere termijn verantwoord is. Daarnaast gaat het om dichte kastvallen, waarin steenmarters bijzonder rustig blijven en zelfs slapend worden aangetroffen. In de praktijk is een uitvoerder doorgaans binnen 2 à 3 uur ter plaatse. Omdat de uitvoering 's nachts plaatsvindt, worden er ruimere uren aangehouden, zodat een eventuele afhandeling bij daglicht kan plaatsvinden; dit is aantoonbaar veiliger. Uit onderzoek aan nauw verwante martersoorten blijkt dat lacterende vrouwtjes tijdens de zoogperiode dagelijks meerdere uren van de nestplaats afwezig zijn om te foerageren, met gemiddelde afwezigheden rond 5 tot 6 uur per etmaal; dit wordt als normaal gedrag beschouwd en niet als afwijkend of schadelijk (Kleef & Tydeman, 2009; Delheimer et al., 2021).

Er worden cameravallen aanvullend ingezet op locaties waar het risico op bijvangst groter wordt geacht of waar het beheer en de monitoring wordt gecombineerd. Door de cameraval op circa 3 meter van de kastval te zetten, op een wijze die zorgt dat de kastval in beeld is, kan hiermee onder andere een beeld worden verkregen of de kastval op een goede plek staat en indien nodig kan de kastval verplaatst worden.

Gevangen steenmarters worden vervolgens overgebracht in een dwangkooi (paragraaf 4.3). Gevangen diersoorten die niet de doelsoort zijn (bijvangst), worden direct losgelaten. Ook worden uit oogpunt van welzijn in de kastvallen aangetroffen zogende (lacterende) moertjes van steenmarters direct losgelaten.

Om steenmarters te lokken in de kastvallen, wordt gebruik gemaakt van lokvoer. Lokvoer is noodzakelijk om in een groot en open landschap een selectieve vangst mogelijk te maken. Door het voer uitsluitend in de kast te plaatsen wordt juist voorkomen dat dieren onnodig worden aangelokt of rond de kast blijven foerageren. In de praktijk wordt beperkt en natuurlijk voer gebruikt, zoals een ei, een stukje vlees of kattenvoer, in kleine hoeveelheden, alleen zolang de kast actief is. Dit trekt geen steenmarters "van ver" aan, maar maakt het mogelijk dieren die hun territorium reeds in of direct rond het kerngebied hebben, gericht te vangen.

De kastvallen worden buiten de openbare weg geplaatst en uitsluitend binnen het gebied waarvoor vergunning is verleend. Kastvallen worden alleen geplaatst met toestemming van de betreffende grondeigenaar of pachter. De kastvallen worden zodanig geplaatst dat er geen onnodige hinder voor derden of verontrusting en beschadiging van planten en andere dieren plaats zal vinden.

Tijdens dit beheer worden zogenaamde vangkooien niet toegepast, dit vanwege welzijnsoverwegingen. Bepaalde gevangen diersoorten, waaronder ook de steenmarter gerekend wordt, zijn in een gevangen situatie waarbij zij in open contact staan met de omgeving (kooi), gevoelig voor stress. In een meer gesloten omgeving (kastval, bestaande uit minimaal 3 gesloten zijden) voelen de dieren zich veilig en blijven in de regel rustig en ervaren de minste stress. Er wordt gekozen voor levend vangende vangmiddelen om niet-selectieve doding te voorkomen.

Op basis van bovenstaande vinden wij kastvallen een geschikt middel om steenmarters te vangen. Met dit middel wordt er op meerdere vlakken rekening gehouden om selectieve vangst mogelijk te maken, bijvangst te verkleinen en onnodig lijden te voorkomen. Deze handelswijze wordt geborgd, doordat deze is opgenomen in de voorschriften.

4.3 Dwangkooi

Nadat een steenmarter is gevangen, wordt het dier overgebracht om een dwangkooi. Dit gebeurt door de dwangkooi tegen de klep van de kastval te zetten, de klep open te zetten en het dier over te laten lopen in de dwangkooi. Als het dier is overgelopen in de dwangkooi wordt het dier gefixeerd, zodat kan worden gekeken of het om een mannelijk of vrouwelijk dier gaat, en of er tekenen zijn van lactatie bij een vrouwelijk dier.

Indien het een lacterend vrouwtje betreft, wordt het dier direct vrijgelaten. Indien het om een mannelijk dier of niet-lacterend vrouwelijk dier gaat, wordt deze geëuthanaseerd door een schot in de kop met het (luchtdruk)geweer.

Door gebruik te maken van een dwangkooi, kan een goede inschatting gemaakt worden dat er geen lacterende vrouwtjes worden gedood of ter voorkoming van verwisseling met de gelijksoortige boomarter.

4.4 Vangstok en/of vangnet

Gebruik van vangnet en/of vangstok wordt alleen toegepast indien op een locatie binnen het beheergebied een steenmarter wordt aangetroffen die alleen ter plaatse kan worden gevangen. Te denken valt aan (jonge) steenmarters die in een holle ruimte worden aangetroffen en die alleen kunnen worden gevangen door direct handelen. Dit vangen wordt alleen uitgevoerd indien minimaal twee personen van het vangteam en een ecologisch deskundige ter plaatse aanwezig zijn gedurende het gehele vangproces. Dit om toezicht te kunnen garanderen op juist gebruik van de vangmiddelen en om onnodige aantasting van dierwelzijn te voorkomen.

Vangnetten worden alleen ingezet voor het afdekken van een eventuele vluchtopening om, tijdens een vangactie als hiervoor beschreven, een wegvluchtend dier te kunnen vangen. Gebruik van een vangstok dient om volwassen dieren op een veilige manier tijdelijk - en slechts voor een heel korte termijn - te kunnen immobiliseren. In het

beheerprotocol is opgenomen wanneer en op welke wijze vangstok en vangnet kunnen worden ingezet. Deze handelwijze wordt geborgd doordat deze ook is opgenomen in de voorschriften.

5 Aanvullende overwegingen

5.1 Beheerperiode

De beheerperiode loopt van 1 december tot en met 30 juni. Het is raadzaam om tijdig, dat wil zeggen vanaf begin december, te starten met het vangen en doden van steenmarters in de aangewezen gebieden. Uit de Pilots in zowel Friesland als Groningen volgt dat juist in deze eerste maanden (december – maart) de meeste steenmarters worden gevangen. Na deze periode is er veelal in het gebied voldoende ander voedsel (waaronder dus de weidevogelnesten) te vinden waardoor steenmarters minder geneigd zijn om bij de vallen naar voedsel te komen zoeken.

De periode vanaf 1 december is noodzakelijk om de kastvallen onbemand en zonder valdruk in het gebied te plaatsen. Steenmarters moeten de tijd krijgen om aan de aanwezigheid van de kasten te wennen, zonder dat deze al scherp staan. Dit voorkomt wantrouwen en verhoogt de effectiviteit en selectiviteit van het beheer. De kastvallen worden daarom pas vanaf januari scherp gezet. Dit sluit aan bij het moment waarop predatiedruk in de weidevogelgebieden begint toe te nemen en beheer dient te worden ingezet om tijdig het aantal predatoren uit het gebied te verwijderen, terwijl onnodige druk buiten deze periode wordt voorkomen.

Het is belangrijk om zoveel mogelijk voorafgaand aan de vestigingsfase van weidevogels en in voorkomend geval ook tijdens het broedseizoen van weidevogels het beheer uit te voeren, om zodoende de schadelijke effecten van predatie op de weidevogelpopulatie zoveel mogelijk te kunnen beperken. De beheerperiode is als voorschrift aan de vergunning verbonden. Vanwege de (lokale) meteorologische omstandigheden kunnen perioden verschuiven en het broedseizoen eerder starten of langer doorgaan. Er dient ook rekening gehouden te worden met de uitvoeringstijd die het kost om steenmarters in een gebied te verwijderen, daarom is het van belang bijtijds te starten met het beheer voorafgaand aan de vestigingsperiode van de weidevogels. Door eerder met het vangen te starten, neemt ook de kans op vangst van lacterende vrouwtjes later in het jaar af.

Ook in praktische zin is het zinvol om het vangen en doden van steenmarters in dezelfde periode te laten uitvoeren wanneer ook gebruik kan worden gemaakt van de Omgevingswetvergunning om vossen in de nacht te bejagen. Hiermee wordt ook de periode gelijk getrokken met de aanpak zoals deze in Friesland wordt gehanteerd. Een aantal Friese en Groninger weidevogelgebieden grenzen direct aan elkaar.

De vergunning wordt daarom aangevraagd voor de periode 1 december tot 30 juni.

5.2 Buffer beheergebied

De vergunning is aangevraagd voor vier weidevogelkerngebieden, inclusief een buffer van 250 meter, tezamen de beheergebieden. Het beheer in een buffer rondom de kerngebieden is noodzakelijk om het beheer goed te kunnen uitvoeren.

Deze extra bufferzone rondom de weidevogelkerngebieden is noodzakelijk omdat territoria van steenmarters niet precies samenvallen met de begrenzing van een weidevogelkerngebied. De nestpredatie komt ook van dieren die net buiten het kerngebied hun verblijfplaats hebben. Een beperkte buffer (van 250 meter) maakt het mogelijk om kastvallen ook langs randen, sloten op erven en lijnvormige elementen direct buiten het kerngebied te plaatsen, terwijl het beheer feitelijk gericht blijft op de kerngebieden zelf. De effectieve inzet concentreert zich in en direct aan de randen van de weidevogelkerngebieden. Door zo min mogelijk in het open veld de vangkasten te plaatsen wordt het risico op bijvangst ook beperkt, doordat soorten die niet van nature voorkomen nabij menselijke bebouwing niet snel de vangkooi zullen benaderen.

Uit onderzoek naar de homerange en het terreingebruik van steenmarters in een buitengebied in Sleeswijk-Holstein komt naar voren dat steenmarters buiten de bebouwde kom een homerange kunnen hebben van circa 100 – 200 hectare (Skirnisson, 1986). Bij een pilot onderzoek waarbij steenmarters in een weidevogelgebied bij Aldeboarn in Friesland zijn gevangen en gedood werd een dichtheid geconstateerd van 1 steenmarter per 50 – 100 hectare (Jonge Poerink & Dekker, 2018). In het onderzoek naar gezenderde steenmarters in Winsumermeeden in 2020 spreken Jonge Poerink en Dekker van een waargenomen territorium van 235 ha, als een territorium van gemiddelde omvang. In datzelfde onderzoek worden ook homeranges van een veel kleinere omvang waargenomen. Hieruit volgt dat de (voedsel)situatie ter plaatse zeer bepalend voor de daadwerkelijke actieradius van de residente steenmarters in een gebied, maar dat een enkele steenmarter in één nacht aanzienlijke afstanden kan afleggen.

Door een bufferzone van maximaal 250 meter rondom de weidevogelgebieden te hanteren, sluit het beheer aan bij deze ecologische inzichten en kan effectief zowel territoriale als zwervende predatie worden verminderd.

5.3 Uitvoeringsplannen

Per weidevogelgebied (of cluster van gebieden) dient een uitvoeringsplan te worden opgesteld. Per beheergebied wordt vastgelegd hoe lokaal de ontwikkeling van de vogelstand is, welke predatoren voor deze gebieden een belangrijke impact hebben op de broedsuccessen en kuikenoverleving en welke maatregelen (waaronder predatiebeheer) voor de komende planperiode nodig zijn om het overlevingssucces van de in die gebieden voorkomende grondbroeders te verbeteren en zodoende de populaties ook voor de langere tijd naar een gunstige staat van instandhouding te brengen. In een uitvoeringsplan wordt zodoende duidelijk vastgelegd welke maatregelen reeds genomen zijn en waarom beheer op steenmarter nodig is om verdere schade aan weidevogelpopulaties te beperken.

Een uitvoeringsplan wordt aan het bevoegd gezag voorgelegd ter goedkeuring. Wanneer het plan is goedgekeurd kan de Faunabeheereenheid machtigingen afgeven voor het uitvoeren van beheer in het betreffende gebied. Een uitvoeringsplan is geldig gedurende de looptijd van het Faunabeheerplan, maar kan herzien worden indien dit noodzakelijk wordt geacht. Een herziening dient opnieuw ter goedkeuring aan het bevoegd gezag te worden voorgelegd. Het plan wordt voor goedkeuring beoordeeld op zowel inhoud als volledigheid. Welke onderdelen dat zijn, is opgenomen in de voorschriften.

5.4 Onnodig lijden

Op grond van artikel 11.28 van het Bal dient eenieder die een in het wild levend dier doodt te voorkomen dat het dier lijdt. Deze vergunning voorziet in het vangen en doden van steenmarters. Dit besluit dient zodoende rekening te houden met het voorkomen van onnodig lijden steenmarters.

Bij het beheer met het geweer en kastvallen wordt er op meerdere vlakken rekening gehouden met het onnodig lijden van dieren. Zo wordt de uitvoering door houders met een omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten gebruikt, waardoor voldoende zeker is dat het afschot niet tot het onnodig lijden van steenmarters leidt. De kastvallen zijn voorzien van een ontsnappingsopening voor de kleine marterachtigen wezel en hermelijn, waardoor deze kunnen ontsnappen en niet vast komen te zitten. De vallen zijn uitgerust met een elektronisch valalarm waardoor de uitvoerder direct melding krijgt van een en steenmarters niet te lang in de kastvallen hoeven te zitten. Lacterende moertjes van steenmarters worden direct losgelaten. Er wordt op meerdere vlakken rekening gehouden ter voorkoming van het onnodig lijden van dieren, een en ander ook opgenomen in de voorschriften.

5.5 Rapportage en monitoring

Ten behoeve van de handhaving van de voorschriften en het toezicht op het gebruik van de vergunning zijn er voorschriften opgenomen over het melden van het gebruik van de vergunning en de rapportage die door de vergunninghouder dient plaats te vinden. Dit is beperkt tot wat noodzakelijk is om effectief toezicht te kunnen houden op het gebruik van de vergunning. Bij het constateren van afwijkingen, of wanneer de gemachtigden niet voldoen aan de gestelde verplichtingen, kunnen machtigingen worden ingetrokken of kan de vergunning worden gewijzigd.

In het jaarverslag van de Faunabeheereenheid wordt verslag gedaan van het afschot dat heeft plaatsgevonden. Hieronder valt ook het beheer wat is uitgevoerd onder deze vergunning. Omdat dit reeds wordt gerapporteerd of op een andere wijze bekend is bij ons achten wij het niet noodzakelijk om dit als voorschrift aan deze vergunning te verbinden. Dit is tevens het geval voor monitoringsgegevens aangaande van (broedsucces) van weidevogels in de provincie.

5.6 Machtiging en grondgebruikersverklaring

Het is de FBE toegestaan om houders van een omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten te machtigen om gebruik te maken van deze vergunning. De FBE versterkt hiertoe als houder van de vergunning schriftelijke toestemming door middel van een machtiging waar een gewaarmerkt afschrift van de vergunning is bijgevoegd.

De gemachtigde houders van een omgevingsvergunning jachtgeweeractiviteiten dienen te beschikken over een grondgebruikersverklaring voor één of meerdere gebieden binnen het beheergebied.

Het gebruik van de vergunning via de machtiging dient te geschieden met inachtneming van de voorwaarden en beperkingen zoals genoemd in de vergunning en met inachtneming van eventuele aanvullende voorwaarden en beperkingen in de machtiging.

6 Eindoordeel

Om de activiteit uit te voeren is een vergunning nodig van verbodsbepalingen zoals in de volgende tabellen is weergegeven:

Tabel 4. Eindoordeel Vergunningaanvraag flora- en fauna-activiteit

Soort	artikel 11.54, lid 1a en 1b, bal
Steenmarter (<i>Martes foina</i>)	toegekend

Artikel 11.54, lid 1, Bal:

a: opzettelijk doden of vangen;

b: opzettelijk beschadigen of vernielen van vaste voortplantingsplaatsen of rustplaatsen.

Artikel	Resultaat
11.76, lid 1, van het Bal - Gebruik van het geweer op gronden niet zijnde jachtvelden.	Toegekend
11.79, lid 2, van het Bal - Gebruik van het luchtdrukgeweer (afwijkende loop en kaliber).	Toegekend
11.79, lid 5, van het Bal - Gebruik van een demper en een kunstmatige lichtbron.	Toegekend
11.79, lid 6, van het Bal - Gebruik van afwijkende munitie voor het luchtdrukgeweer.	Toegekend
11.83, lid 1, onder a van het Bal - Gebruik van het geweer voor zonsopgang en na zonsondergang.	Toegekend
11.83, lid 1, onder b van het Bal - Gebruik geweer binnen de in een omgevingsplan aangewezen bebouwingscontour jacht, of op terreinen die onmiddellijk aan die bebouwingscontour grenzen.	Toegekend

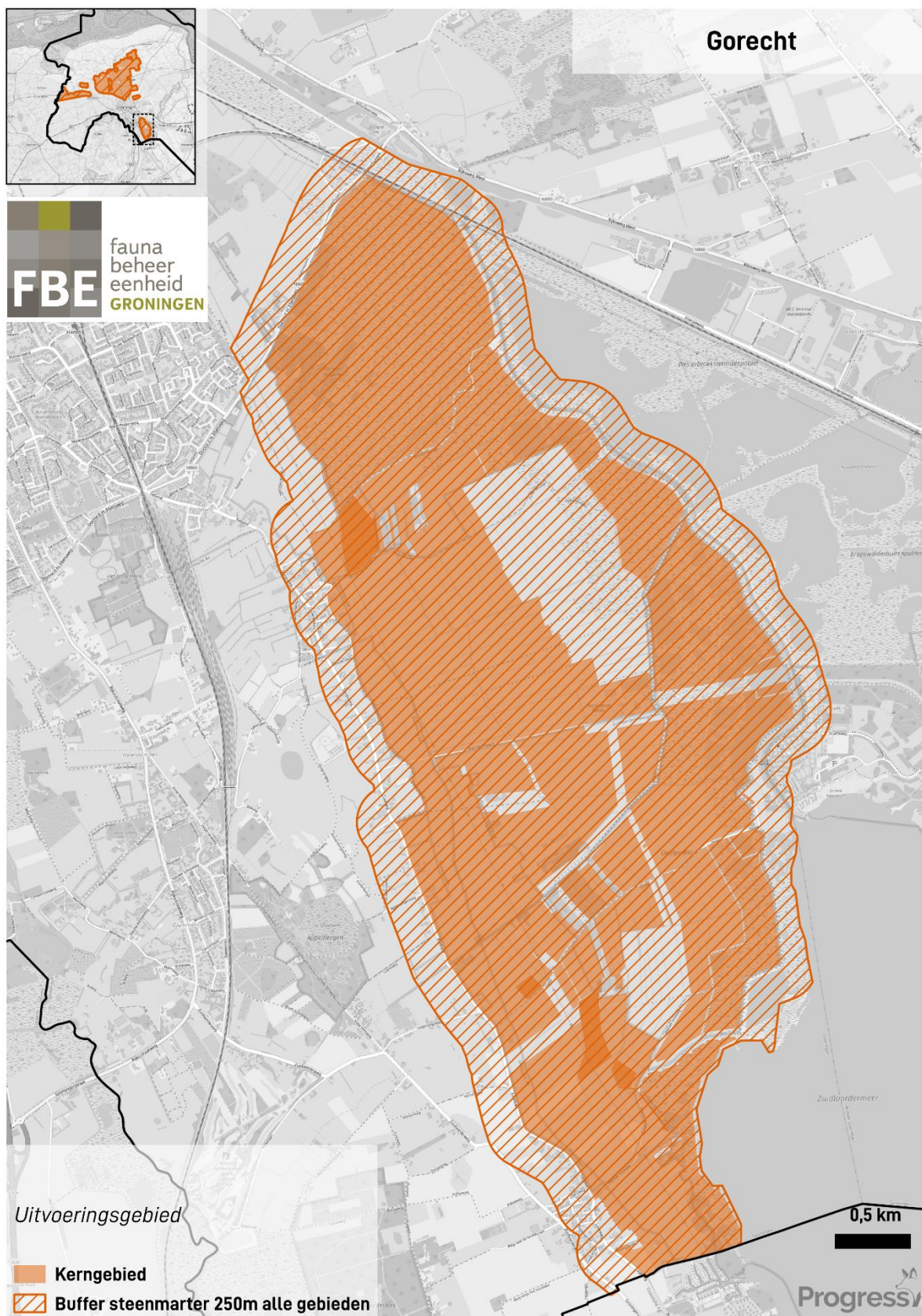
Daarnaast wijzen wij ter uitvoering van de vergunning, op grond van artikel 8.74r van het Bkl, de volgende middelen aan voor het vangen en/of doden van steenmarters:

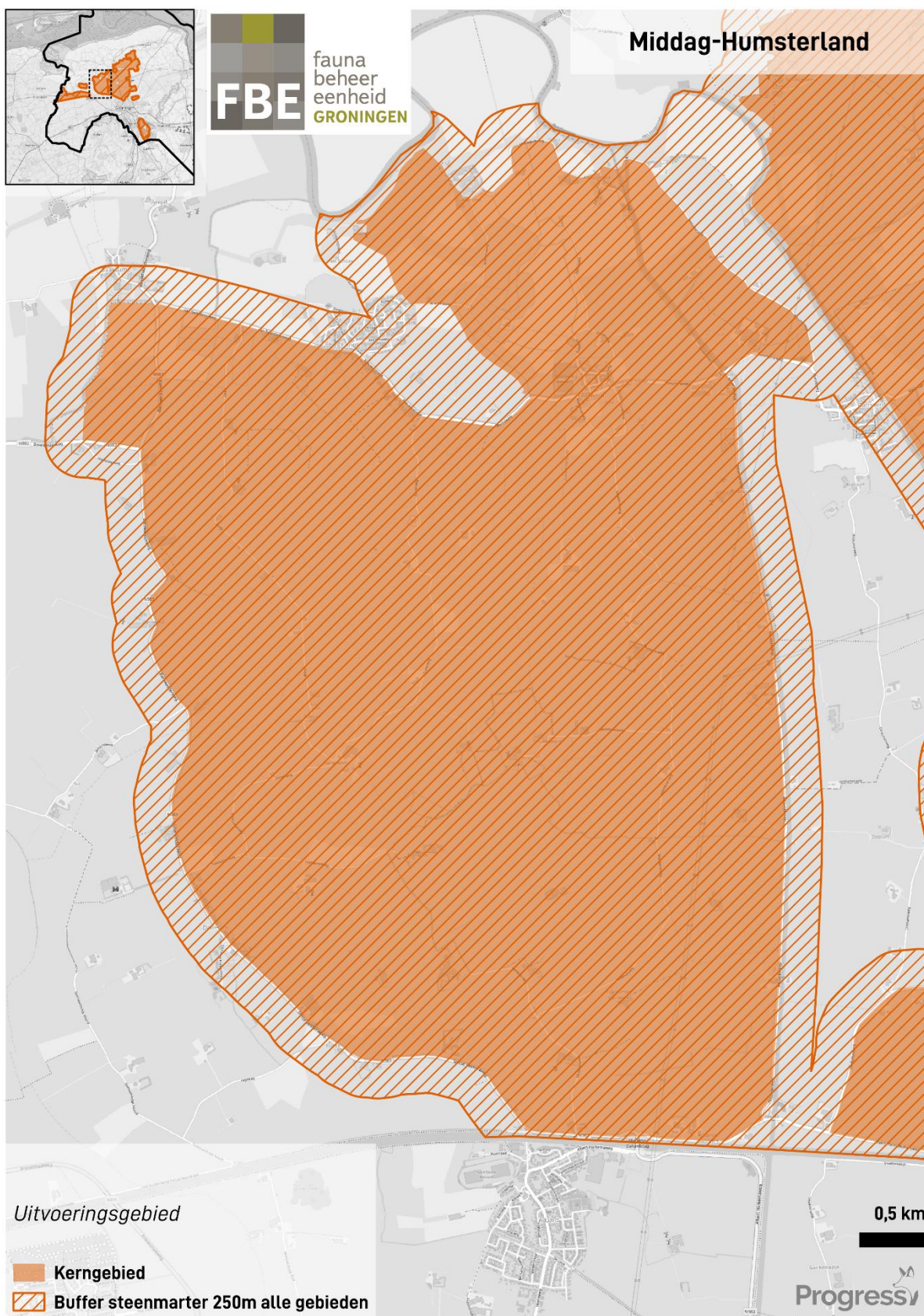
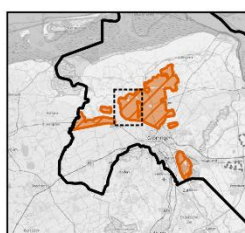
- kogelgeweer en luchtdrukgeweer;
- kastvallen, voorzien van ontsnappingsopening voor kleine marterachtigen en uitgerust met een elektronisch valalarm;

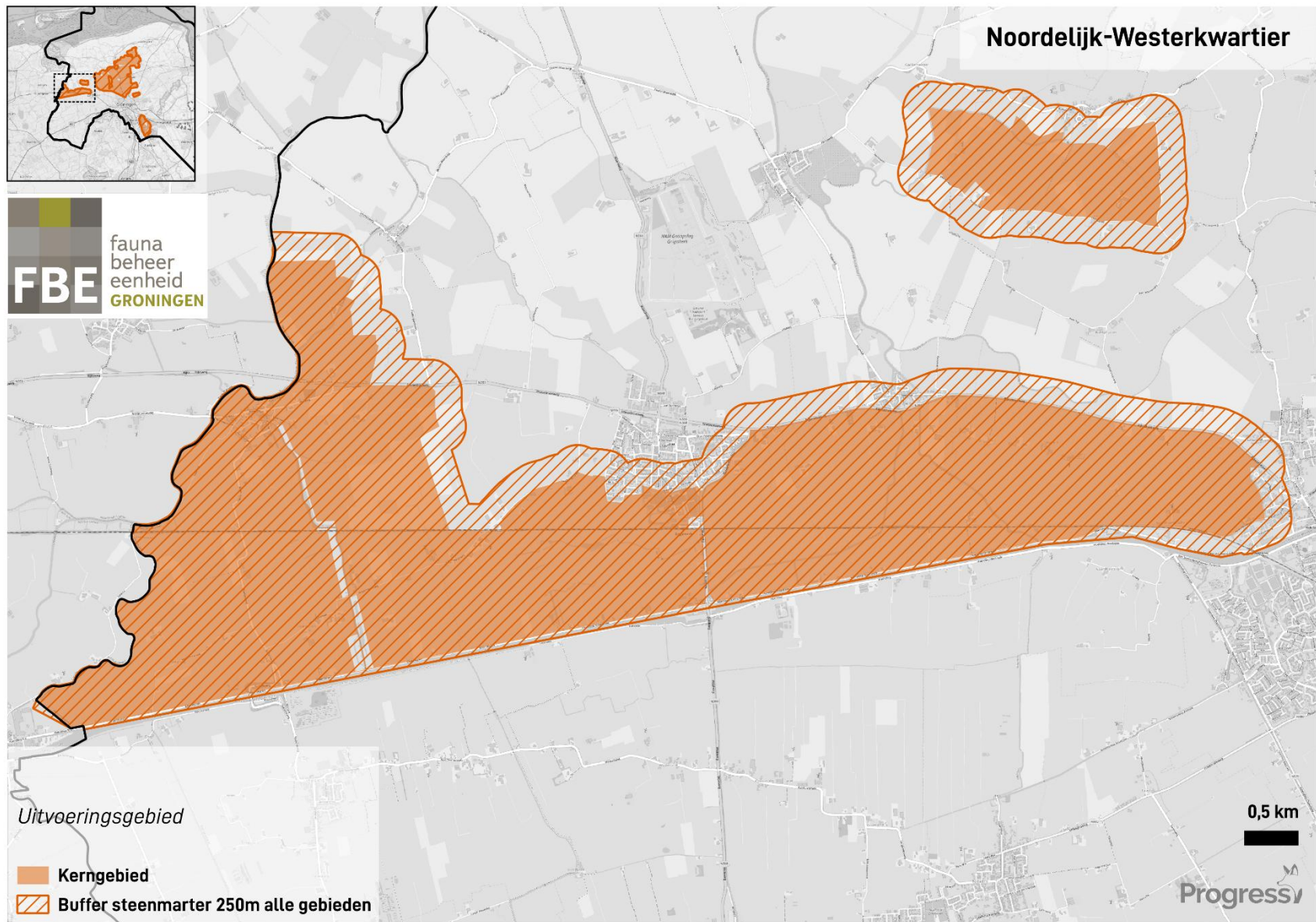
- lokvoer in de kastvallen;
- dwangkooi;
- vangstok en/of vangnet.

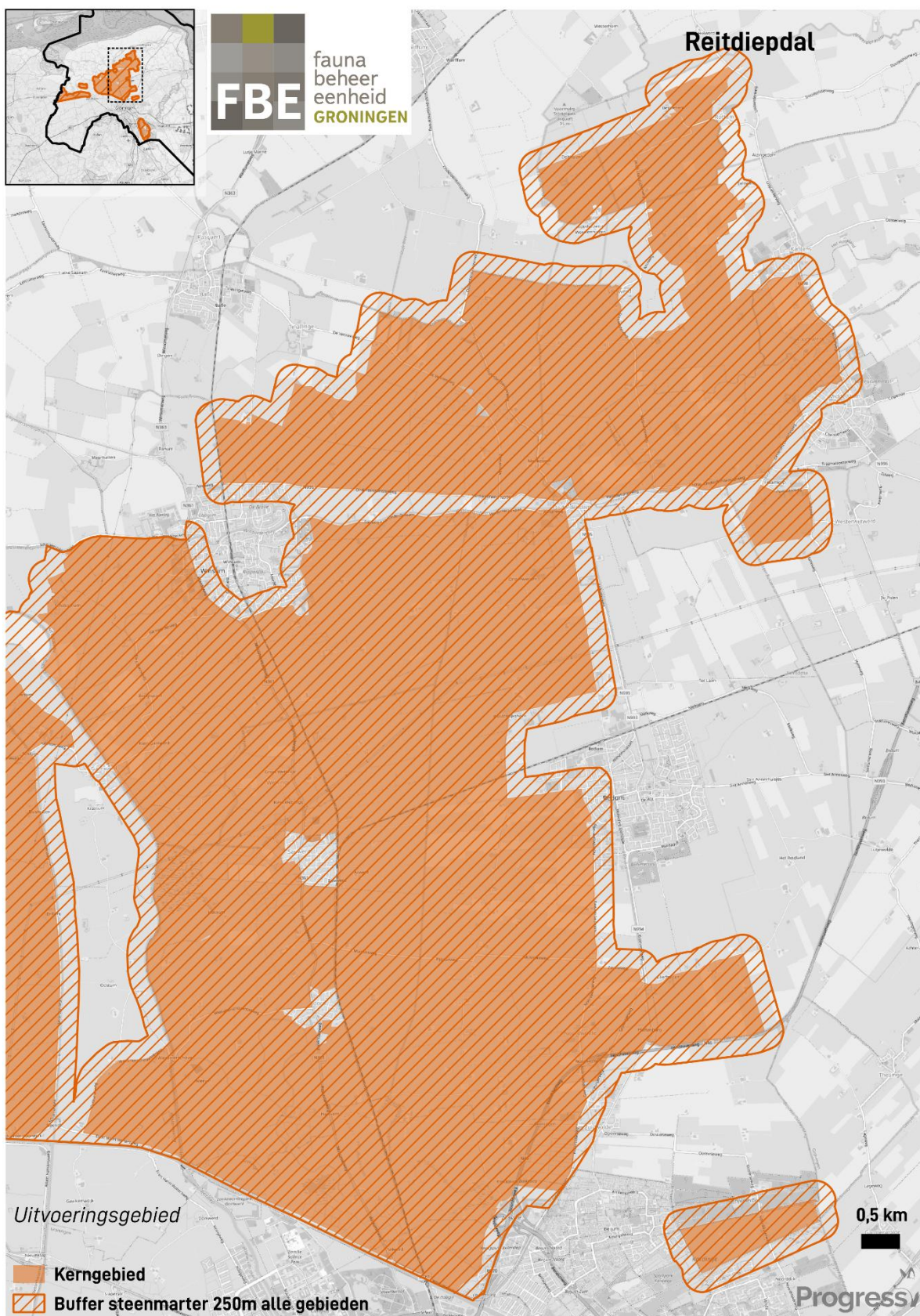
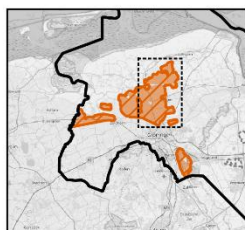
Daarom verlenen wij, Gedeputeerde staten van de provincie Groningen, een vergunning in het kader van de Omgevingswet. Dit besluit geeft een vergunning voor de soorten en verbodsbepalingen zoals is weergegeven in bovenstaande tabellen. De activiteit kan daarmee in het omschreven plangebied binnen de vergunning periode en met inachtneming van de voorschriften gerealiseerd worden.

Bijlage 1. Detailkaarten beheergebieden

Bijlage 2. Bronnen

- Alefs, P., & Teunissen, W. (2019). Wrap-up onderzoek Boerenlandvogels en predatie (Sovonrapport 2019/23). Sovon Vogelonderzoek Nederland.
- Beintema, A., 1992. Mayfield moet: oefeningen in het berekenen van uitkomstsucces. *Limosa* 65(4),155–162.
- Beintema A., O. Moedt & D. Ellinger, 1995. Ecologische atlas van de Nederlandse weidevogels. Schuyt& co, Haarlem
- Brink, B. van den, & Jonge Poerink, B. (2019). *Predatiebeheerplan, Bescherming weidevogels Groningen, Handreiking en Predatieprotocol*. Houwerzijl/Zuurdijk: Boerema & van den Brink b.v./Ecosensys. Rapport nummer 20190425D.
- Brink, B. van den (2024). *Faunabeheerplan Groningen 2024-2029, Deelplan predatiebeheer*. Eelerwoude.
- Broekhuizen, S., Klees, D., & Müskens, G. (2010). *De steenmarter*. KNNV Uitgeverij.
- Carter, A. A., Luck, G. W., & McDonald, S. P. (2012). Ecology of the red fox (*Vulpes vulpes*) in an agricultural landscape. 2. Home range and movements. *Australian Mammalogy*, 34(2), 175-187. <https://doi.org/10.1071/AM12011>
- Collectief Groningen West, Rapportage Monitoring nestpredatie 2022 weidevogelgebied Niezijl/Noordhorn Collectief Groningen West, Datum: 07-11-2022
- Collectief Groningen West , Rapportage Monitoring nestpredatie 2023 Weidevogelgebied Fanerpolder Bauke Brouwer, Aline Cazemier Datum: 06-10-2023
- Collectief Groningen West, Resultaten predatiebeheer Gorecht (Onner/Oostpolder) 2023 "Project predatiebeheer Gorecht (Onner/Oostpolder)" Datum: 6 oktober '23
- Dekker, J.J.A. & B. Jonge Poerink, 2022. Analyses ten behoeve van de evaluatie van de pilot steenmarterbeheer in Fryslân. Jasja Dekker Dierecologie & Ecosensys, Arnhem/Zuurdijk.
- Estelle, V. B., Mabee, T. J., & Farmer, A. H. (1996). Effectiveness of predator exclosures for pectoral sandpiper nests in Alaska. *Journal of Field Ornithology*, 67, 447-452.
- GroenLinks & PvdA. (2018, oktober 3). Motie: Meewerken aan Actieplan weidevogels. Provinciale Staten vergadering.
- Herr, J., Schley, L., & Roper, T. J. (2007). Fate of translocated wild-caught and captive-reared stone martens (*Martes foina*). *European Journal of Wildlife Research*, 53(2), 125-133. <https://doi.org/10.1007/s10344-007-0158-3>
- Isaksson, D., Wallander, J., & Larsson, M. (2007). Managing predation on ground-nesting birds: the effectiveness of nest exclosures. *Biological Conservation*, 136.

Jonge Poerink, B. (2009). Predatiebeheerplan Skriezekrite Idzegea, Op zoek naar een verantwoorde regulatie van weidevogelpredatoren. JPMA Rapportnummer 20090501. Jonge Poerink Milieuadvies, Zuurdijk.

Jonge Poerink, B., & Dekker, J. J. A. (2019). Monitoring nestsucces en effectiviteit rasters weidevogelgebieden Reitdiep en Winsumermeeden in 2019. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie.

Jonge Poerink, B. & J.J.A. Dekker (2020). Monitoring pilot project beheer steenmarters weidevogelgebied Soarremoarre, provincie Fryslân – 2020. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem.

Jonge Poerink B. & J.J.A. Dekker (2020). Terreingebruik steenmarters in weidevogelgebieden in Fryslân en Groningen – 2020. Ecosensys / Jasja Dekker Dierecologie , Zuurdijk / Arnhem.

Jonge Poerink, B., J.J.A. Dekker & A.H.J. Loonstra (2020). Nestsucces en kuikenoverleving van weidevogels in het Reitdiep en de Winsumermeeden in 2020. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem

Jonge Poerink, B., J.J.A. Dekker, J.M. Van der Ende, J. Loonstra & E. Oosterveld (2021). Monitoring pilot project beheer steenmarters 12 beheergebieden provincie Fryslân – 2021. Ecosensys / Jasja Dekker Dierecologie / Altenburg & Wymenga, Zuurdijk / Arnhem / Veenwouden.

Jonge Poerink, B., J.M. van der Ende, J.M. & J.J.A. Dekker (2021). Monitoring effect pilotproject steenmarterbeheer op nestsucces weidevogels in Koningslaagte, Paddepoel en Winsumermeeden 2021. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem.

Jonge Poerink, B., J.M. van der Ende, J.M. & J.J.A. Dekker (2022). Monitoring effect pilotproject steenmarterbeheer op nestsucces weidevogels in Koningslaagte, Paddepoel en Winsumermeeden 2022. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem.

Jonge Poerink, B., van der Ende, J. M., & Dekker, J. J. A. (2023). *Pilotproject effect steenmarterbeheer op nestsucces weidevogels in Groningen 2023*. Zuurdijk/Arnhem: Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie.

Jonge Poerink B. & J.J.A. Dekker (2025). Staat van instandhouding van de steenmarter en de effecten van steenmarterbeheer in provincie Groningen. Ecosensys & Jasja Dekker Dierecologie, Zuurdijk / Arnhem.

Loonstra, A. H. J., Hofmann, N., Hönisch, B., Melter, J., Holy, M., Both, C., & Belting, H. (2024). The effect of different mammalian predator management regimes on the reproductive success of Black-tailed Godwits *Limosa limosa limosa*. *Ardea*, 112, 103-112. <https://doi.org/10.5253/arde.2023.a16>

Loonstra, A. H. J., Verhoeven, M. A., & Piersma, T. (2023). Effect of Predator Management on Breeding Black-Tailed Godwits. *Ardea*, 111.

Melvin, S. M., MacIvor, L. H., & Griffin, C. R. (1992). Predator exclosures: a technique to reduce predation at piping plover nests. *Wildlife Society Bulletin*, 20, 143-148.

Nol, E., & Brooks, R. J. (1982). Effects of predator exclosures on nesting success of killdeer. *Journal of Field Ornithology*, 53, 263-268.

Oosterveld, E. B., Mulder, J., de Hoop, P., & Davids, L. (2017). *Predatie en predatoren bij weidevogels in Noordwest-Overijssel* (A&W-rapport 2236). Feanwâlden: Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek.

Oosterveld, E. B., de Hoop, P., & van der Heide, Y. (2018). *Predatie en reproductie bij weidevogels in de Medenertilster- en Franserpolder (Gr) in 2017* (A&W-rapport 2359). Feanwâlden: Altenburg & Wymenga ecologisch onderzoek.

Schekkerman H., Teunissen W.A. & Oosterveld E.B. 2009. Mortality of Black-tailed Godwit *Limosa limosa* and Northern Lapwing *Vanellus vanellus* chicks in wet grasslands: influence of predation and agriculture. *J. Ornith.* 150: 133-145.

Teunissen, W. A., Schekkerman, H., & Willems, F. (2005). *Predatie bij weidevogels: Op zoek naar de mogelijke effecten van predatie op de weidevogelstand* (Sovon-onderzoeksrapport 2005/11). Beek-Ubbergen: Sovon Vogelonderzoek Nederland; Wageningen: Alterra-Document 1292, Alterra.

Teunissen, W., Schekkerman, H., Willems, F., & Majoor, F. (2008). Identifying predators of eggs and chicks of Lapwing *Vanellus vanellus* and Black-tailed Godwits *Limosa limosa* in the Netherlands and the importance of predation on wader reproductive output. *Ibis*, 150(Suppl. 1), 74-85. <https://doi.org/10.1111/j.1474-919X.2008.00861.x>

Teunissen W., Kampichler C., Majoor F., Roodbergen M. & Kleyheeg E. 2020. Predatie problematiek bij weidevogels. Sovon rapport 2020/41. Sovon Vogelonderzoek Nederland, Nijmegen White G.C. & Burnham K.P. 1999. Program MARK: survival estimation from populations of marked animals. *Bird Study* 46: S120-S139.